

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1923: 52
SOCIALDEPARTEMENTET

FÖRSLAG
TILL
STADGA
ANGÅENDE
NOMADUNDERVISNINGEN I RIKET
SAMT TILL
INSTRUKTION FÖR NOMADSKOLINSPEKTÖREN
—
AVGIVNA
AV
1919 ÅRS LAPPKOMMITTÉ
—

STOCKHOLM
1923

Statens offentliga utredningar 1923

Kronologisk förteckning

1. Betänkande med förslag angående magistraternas befriande i visst avseende från ansvar för kronoppbörderna m. m. Norstedt. 57 s. **Fl.**
2. Förslag till lag om lösdriwres behandling m. fl. författningar. Del 5 av fattigwärdslagstiftningskommitténs betänkanden. Palmquist. xj, 423 s. **S.**
3. Spannmålsmarknadsakkunnigas betänkande. Norstedt. 41 s. **Jo.**
4. Betänkande med förslag till lag om församlingsstyrelse samt till bestämmelser om folkskoleärendenas örflyttning från den kyrkliga till den borgerliga kommunen m. m. Palmquist. vj, 304 s. **E.**
5. Skolkommisionens betänkande. 5. Organisatoriska och ekonomiska utredningar. Norstedt. 236 s. **E.**
6. Utredning angående vissa spösmål rörande städernas domstolsväsen. Av N. Herlitz. Norstedt. 164 s. **Ju.**
7. Statens ställning till järnvägarna i olika främmande länder. Av A. Lilienberg. Tullberg. 411 s. **K.**
8. Folkomröstningskommitténs utredningar angående referendum i främmande länder. 4. Folkomröstningsinstitutet i Nordamerikas förenta stater. Av H. Tingsten. Tullberg. iv, 399 s. **Ju.**
9. Förslag till strafflag, allmänna delen, samt förslag till lag angående villkorlig frigivning jämte motiv. Marcus. xij, 534 s. **Ju.**
10. Folkomröstningskommitténs utredningar angående referendum i främmande länder. 3. Folkomröstningsinstitutet i den schweiziska demokratin, dess förut-sättningar, former och funktioner. Av A. Brusewitz. Tullberg. 381 s. **Ju.**
11. Utredning rörande ombyggnad av Strömsholms kanal samt utsträckning av kanalen från Smedjebacken till Ludvika. Meddelande från Kungl. Kanalkommisionen. Nr 5. Hæggström. 133 s. 2 kart. **K.**
12. Betänkande och förslag angående det ecklesiastika arrendeväsendet. Beckman. xij, 239 s. **E.**
13. Vägkommisionens betänkanden. 4. Förslag till lag om enskilda vägar m. m. Marcus. 147 s. **K.**
14. Betänkande med förslag till avtal rörande Stockholms bangårdsfråga. Beckman. 46 s. 10 kart. **K.**
- 15—17. Försvarsrevisionens betänkande. 3. Betänkande och förslag rörande revision av Sveriges försvarsväsende. Del 1. Inledande avdelning, lantförsvaret. viij, 661 s. Del 2. Sjöförsvaret, sammanfattning av revisionens förslag, särskilda yttranden. (2), 741 s. Del 3. Bilagor. (2), 90, 83, 28, 19, 53, 85, 4, 30, 2, 48, 30, 36, 6 s. Beckman. Fö. 18. Kommunalförfattningsakkunnigas betänkande 4 med förslag till lag om landsting m. m. Beckman. 235 s. **S.**
19. Betänkande angående decisiv folkomröstning, avgivet av folkomröstningskommittén. Tullberg. 40 s. **Ju.**
20. Folkomröstningskommitténs utredningar angående referendum i främmande länder. 5. Folkomröstningsinstitutet utanför Schweiz och Förenta staterna. Tullberg. 71 s. **Ju.**
21. Betänkande angående ordnandet av Stockholms förortsbanefråga. Blom. 126 s. 11 kart. **K.**
22. Betänkande och förslag i fråga om kvinnors tillträde till statstjänster. 3. Kvinnas behörighet att innehava prästerlig och annan kyrklig tjänst. Marcus. 51 s. **Ju.**
23. Betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 25 maj 1894 angående jordfästning m. m. Norstedt. 56 s. **Ju.**
24. Kungl. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 6. Utredning angående lämpliga distributionssystem för landsbygds elektrifiering. Beckman. viij, 192 s. **Jo.**
25. Inventering av odlingsjord längs Inlandsbanan från Ströms södra sockengräns till Storuman. Tullberg. 30 s. 2 kart. **Jo.**
26. 1921 års pensionskommitténs betänkande. 2. Betänkande angående avveckling av den sträbhus efter präst till-förskräde förmånen av tjänst- och nådar samt be-rodande i sammanhang därmed av förbättrad pen-sionering från prästerskapets ämke- och pupillkassa. Tullberg. 100 s. **E.**
27. Underdånigt betänkande med förslag till löne reglering för befattningshavare i domsagorna m. m. Beckman. 85 s. **Ju.**
28. Underdånigt betänkande med förslag till förordning angående tillverkning av brännvin m. m. Blom. 67 s. **Fl.**
- 29—30. Den industriella demokratiens problem. 1. Betänkande jämte förslag till lag om driftsnämnder. 240 s.
2. Den industriella demokratin i utlandet. 267 s. Tullberg. **S.**
31. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 18. Den svenska mekaniska verkstadsindu-striens utveckling intill krigsutbrottet. Av E. Linder. Tullberg. iv, 435 s. **Fl.**
32. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 19. Sveriges bryggeriindustri. Av A. Lilienberg. Tullberg. iv, 40 s. **Fl.**
33. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 20. Garverindustriens produktionsförhållan-den. Av W. Smith. Marcus. iv, 175 s. **Fl.**
34. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 21. Kvalitetsfrågan hos det svenska vetet. Av H. Nilsson-Ehle. Marcus. 16 s. **Fl.**
35. Samorganisation av riksdagsbiblioteket och den cen-trala statsförvaltningen i bok- och bibliotekssavseende. Av V. Gödel. Marcus. 54 s. **Fl.**
36. Betänkande och förslag rörande förvaring av för-minskat tillräkneliga förbrytare jämte förslag rörande internering av farliga återfallsförbrytare. Lund, Berling. 116 s. **Ju.**
37. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 22. Översiktstabeller angående den svenska industriens utveckling 1891—1920 jämte anmärkningar. Marcus. iv, 147 s. **Fl.**
38. Efterskrift till Om röstsammanrättning vid kommunala val enligt lagarna den 9 juni 1922. Av E. v. Heiden-stam. Beckman. (s. 53—61.) **S.**
39. Om röstsammanrättning vid kommunala val enligt lagarna den 9 juni 1922. Av E. v. Heidenstam. Andra upplagan. Med efterskrift. Beckman. (4), 61 s. **S.**
40. Jordkommisionens betänkanden. 6. Om sociala arren-debestämmelser, avlösning av arrendefjordbruk, före-kommande av vanhävd, upphävande av fideikommiss i fast egendom, anskaffande av tomtmark till bostäder m. m. Marcus. 505 s. **Ju.**
41. Skolkommisionens betänkande. 6. Om rätt för elever, utexaminerade från statens högre lärarinnese minarium, att vinna inträde vid universitet och där avlägga exa-men samt om folkskollärares fortbildning i vetenskap-ligt avseende. Norstedt. 63 s. **E.**
42. Lagerhus- och kylhuskommitténs betänkande. 2. Lager-husväsendet i Sverige och därmed sammanhängande förhållanden. Norstedt. viij, 300 s. **Jo.**
43. Förslag till tullstadga jämte motivering. Norstedt. (2), 134 s. **Fl.**
44. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 23. De svenska järn- och metallmanufakturindu-striernas utveckling med särskild hänsyn till förhållan-dena vid tiden närmast före världskrigets utbrott. Av G. Dellling. Tullberg. iv, 196 s. **Fl.**
45. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 24. Undersökning angående jordegendomsvär-den utveckling i Sverige och vissa främmande länder. Av K. Åmark. Marcus. iv, 93 s. **Fl.**
46. Sammandrag av yttranden över stadsplanlagskom-mitténs betänkande med förslag till stadsplanlag och författningar som därmed hava samband samt bostads-kommisionens betänkande med förslag till byggnads-stadga. Palmquist. 367 s. **Ju.**
47. Kommunikationsverkens lönekommitté. 5. Betänkande angående beredande av semester åt viss icke-ordinarie personal i statens tjänst. Fahlcrantz. 49 s. **K.**
48. Anvisningar rörande vissa åtgärder för möjliggörande av ökad spannmålsbelåning från jordbrukarnas sida. Norstedt. 43 s. **Jo.**
49. Statens ställning till järnvägarna i Sverige med särskild hänsyn till insölningsfrågan. Av A. Lilienberg. Tullberg. vj, 268 s. **K.**
50. Redegörelse fra det av de danske, norske og svenske Kraftoverforingskommisjoner nedsatte elektrotekniske Udvalg angaaende elektrisk Kraftoverføring fra Norge til Danmark. Kobenhavn, Jorgensen & C:o. 135 s. **K.**
51. Förslag angående lapparnas renskötsel m. m. Beckman. 136 s. **S.**
52. Förslag till stadga angående nomadundervisningen i riket samt till instruktion för nomadskolinspektören. Beckman. 52 s. **S.**

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

FÖRSLAG
TILL
STADGA
ANGÅENDE
NOMADUNDERVISNINGEN I RIKET
SAMT TILL
INSTRUKTION FÖR NOMADSKOLINSPEKTÖREN
—
AVGIVNA
AV
1919 ÅRS LAPPKOMMITTÉ
—

STATENS OFFENTLIGA TRYCKERIÅR 1923: 22
SÖDRA LÄNDRÄTTEN

FÖRSLAG

TILL

STADGA

AN LÄRRE

NOMADUNDERVISNINGEN I RIKET

FASTTÄLL

INSTRUKTION FÖR NOMADSKOLINSPEKTÖREN

AV

AV

1919 ÅRS LÄRREKOMITE

—

STOCKHOLM 1919
H. B. BECKMAN & SÖNERS FÖRLAG
1919

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Skrivelse till Konungen	5
Förslag till stadga angående nomadundervisningen i riket	8
Kap. 1. Skolor för nomadundervisningen	8
» 2. Nomadskolinspektör och nomadskoldistrikt	9
» 3. Läroämnena, lärokurser och arbetsordning	9
» 4. Lärotider.....	10
» 5. Nomadlärare.....	11
Tillsättande, åligganden och entledigande	11
Tjänstgöringsskyldighet, tjänstledighet och avlöningsförmåner ...	13
Åtgärder för anskaffande och fortbildande av nomadlärare	15
» 6. Lärjungar	16
Intagning, skolgång, flyttning och avgång.....	16
Inkvartering.....	19
» 7. Lärorum och skolmateriell	19
» 8. Kurser och föreläsningar för lappallmogen	21
» 9. Kostnader för nomadskolväsendet.....	21
» 10. Enskilda nomadskolor och högre undervisning.....	21
» 11. Tillsyn över nomadundervisningen	22
» 12. Övergångsbestämmelse	23
Förslag till instruktion för nomadskolinspektören	23
Kap. 1. Inspektionens allmänna uppgift och omfattning	23
» 2. Inspektionsbesök med mera	25
» 3. Administrativa åligganden	25
» 4. Tjänstetillsättning med mera	26
» 5. Åtal och ansvar för tjänstefel	28
Motiv	29
Nomadskolväsendets nuvarande organisation	29
1915 års sakkunniges synpunkter	30
Huvudlinjerna i lappkommitténs förslag.....	32
Undervisningstidens längd	33
Nomadlärarnas kompetens, avlöningsförmåner och tjänstgöringstid	35

	Sid.
Nomad barnens inkvartering vid skolan	39
Kurser och föreläsningar för lappallmogen	41
Ekonomiska förhållanden.....	41
Särskild stadga för nomadundervisningen.....	43
Specialmotivering till förslaget till stadga för nomadundervisningen i riket	44
Specialmotivering till förslaget till instruktion för nomadskolinspektören	51

Förslag till stadga angående nomadskolor i riket

Kap. 1. Skolor för nomadskolbarn

1. Nomadskolor för nomadskolbarn

2. Lärarens uppgifter och arbetsordning

3. Lärarens

4. Lärarens

5. Nomadskolor

6. Lärarens

7. Lärarens

8. Lärarens

9. Lärarens

10. Lärarens

11. Lärarens

12. Lärarens

13. Lärarens

14. Lärarens

15. Lärarens

16. Lärarens

17. Lärarens

18. Lärarens

19. Lärarens

20. Lärarens

21. Lärarens

22. Lärarens

23. Lärarens

24. Lärarens

25. Lärarens

26. Lärarens

27. Lärarens

28. Lärarens

29. Lärarens

30. Lärarens

Till ledamöter av kommittén förordnades dels landsbövdigen Walter Murray, tillika ordförande, kanslirådet Lennart Berglöf, lappfogden Johan Olof Holm, landssekreteraren Sten Albin Lilja samt ledamöterna av riksdagens andra kammare, lantbrukaren Johan Rehn och sparbankskamreraren Ernst Isidor Lindley, dels ock vad beträffar behandlingen av frågor angående det lappska skolväsendet ledamoten av riksdagens andra kammare, folkskolläraren Emil Kristensson, komministern Hans Leonard Marklund och dåvarande teologie studeranden, numera komministern Gustav Park. Till sakkunniga att med kommittén överlägga rörande frågor, som angå västerbottenslapparna, utsågos dåvarande lappfogden, numera nomadskolinspektören, filosofie doktorn Erik Bergström, kommunalnämndsordföranden Gustav Johansson i Västansjö, dåvarande landsfiskalen i Vilhelmina distrikt, numera lappfogden Gustav David Laurentius Lindström samt lappmännen Torkel Larsson Kråjk och Torkel Tomasson.

Sedermåra har Kungl. Maj:t ytterligare förordnat dåvarande assessorn i Svea Hovrätt, numera hovrättsrådet Philipp Aastrup att vara ledamot och sekreterare i kommittén ävensom lappmännen Jonas Åhrén, Torkel Tomasson och Nils Anders Gruvvisare att vara ledamöter av kommittén.

Såsom sekreterare vid utarbetandet av kommitténs förslag beträffande lapparnas skolfråga har tjänstgjort nomadskolinspektören Bergström.

Till kommittén ha överlämnats följande remisshandlingar att tagas i övervägande vid fullgörandet av dess uppdrag rörande lapparnas skolförhållanden:

1) Tvenne framställningar den 21 maj 1918 från lappmannen Tomasson med flera i egenskap av ombud för lapparnas landsmöte i Östersund.

2) Särskilda framställningar den 1 mars 1919 av lappfolkskolläraren P. Pettersson, den 7 mars 1919 av Arjeplogs församlings skolråd och den 28 mars 1919 av Per Gustavsson Nutti med flera lappar i Jukkasjärvi och Karesuando socknar, avseende dels vissa med tjänsten som lappfolkskollärare vid Arjeplogs lappfolkskola förenade löneförmåner, dels fråga om bibehållande av Arjeplogs lappfolkskola, dels förslag om ändring av gällande nomadskolreglemente.

3) Framställning den 10 december 1919 från lappmannen J. Rensberg med flera lappar inom Jämtlands län med vissa önskemål rörande den lappska undervisningen.

Under resor i lappmarkerna och Jämtlands län ävensom i vissa delar av Norge, där svenska lappar uppehålla sig med sina renar, har kommittén inhämtat lapparnas meningar rörande nu gällande bestämmelser för det lappska skolväsendet samt deras önskemål beträffande skolväsendets organisation.

Kommittén får nu överlämna förslag till stadga angående nomadundervisningen i riket samt till instruktion för nomadskolinspektören med tillhörande motivering.

Stockholm den 31 maj 1923.

Underdånigst

WALTER MURRAY.

PH. AASTRUP.

NILS ANDERS GRUVVISARE.

EMIL KRISTENSSON.

ERNST LINDLEY.

GUST. PARK.

TORKEL TOMASSON.

ERIK BERGSTRÖM.

T. LARSSON KRÅJK.

LENNART BERGLÖF.

J. O. HOLM.

S. A. LILJA.

H. L. MARKLUND.

J. REHN.

JONAS ÅHRÉN.

GUSTAV JOHANSSON.

GUST. LINDSTRÖM.

Förslag

till

Stadga angående nomadundervisningen i riket.

KAP. 1.

Skolor för nomadundervisningen.

§ 1.

1. Vid undervisningen av den lappska folkstammens barn iakttages, att barn av nomadlapparna skola undervisas i för dem särskilt avsedda skolor, kallade *nomadskolor*.

2. Barn av andra lappar undervisas i allmänhet tillsammans med den övriga befolkningens barn, dock må de, efter beprövande av nomadskolinspektören, kunna undervisas i nomadskola.

3. Då synnerliga skäl föreligga, må jämväl barn av annan än lapp efter nomadskolinspektörens beprövande undantagsvis intagas i nomadskola.

4. Med nomadlapp förstås i denna stadga lapp, som själv eller genom medlemmar av sitt hushåll driver fjällrenskötsel, eller som biträder i sådan renskötsel.

§ 2.

1. Nomadskola innefattar dels *visteskola*, som är avsedd att företrädesvis vara i verksamhet under nomadlapparnas uppehåll i fjälltrakterna och i allmänhet vara förlagd till eller i närheten av deras visten samt, där så erfordras, åtfölja nomadlapparna på deras flyttningar, dels *byskola* som, där ej särskilda förhållanden påkalla avvikelse, är i verksamhet under nomadlapparnas vinteruppehåll i skogslandet samt är förlagd å viss plats, så belägen, att nomadlapparnas barn under nämnda tid lämpligen kunna dit samlas för att erhålla undervisning.

2. I visteskola meddelas den grundläggande undervisningen. I byskola fullföljes och avslutas undervisningen.

3. Visteskolor och byskolor inrättas till det antal, som bestämmes av Kungl. Maj:t.

4. Förläggning av visteskola bestämmes av vederbörande domkapitel. Förläggning av byskola bestämmes av Kungl. Maj:t.

§ 3.

1. Lärare vid nomadskola anställs antingen tillsvidare med ömsesidig rätt till minst 4 månaders uppsägningstid eller på viss tid. Då lärare anställs på viss tid, må anställningen avse högst ett läsår.

2. Erfordras vid nomadskola mer än en lärare, bestämmes antalet av Kungl. Maj:t.

KAP. 2.

Nomadskolinspektör och nomadskoldistrikt.

§ 4.

Nomadskolorna stå under tillsyn av en nomadskolinspektör, för vilken instruktion utfärdas av Kungl. Maj:t.

§ 5.

De trakter av riket, där nomadlappar hava sitt hemvist, skola vara indelade i nomadskoldistrikt, vart och ett omfattande de lappbyar eller delar av lappbyar, från vilka barn lämpligen undervisas i en och samma byskola. Härom förordnas av Kungl. Maj:t efter vederbörande domkapitels hörande.

§ 6.

För varje nomadskoldistrikt skall finnas ett reglemente, som efter förslag av nomadskolinspektören fastställles av vederbörande domkapitel. Skulle domkapitlet vid prövning av förslaget finna sig icke kunna godkänna av inspektören gjord framställning, skall domkapitlet med eget yttrande översända samtliga handlingar i ärendet till skolöverstyrelsen; och ankomme det därefter på överstyrelsen att besluta rörande reglementet i dess helhet. I enahanda ordning behandlas förslag om ändring i det fastställda reglementet.

§ 7.

1. Reglemente skall innehålla bestämmelser angående nomadskolväsendets allmänna anordning i distriktet, lärotider, läroplan, lärjungarnas och lärarnas åligganden samt andra viktigare delar av skolans verksamhet.

2. Den till reglementet hörande läroplanen skall uppgöras i anslutning till den för rikets folkskolor fastställda undervisningsplanen och med iakttagande av vad i denna stadga rörande undervisningens art är särskilt bestämt.

3. Reglemente eller ändring däri, som godkänts av domkapitlet, skall genom domkapitlets försorg i avskrift eller avtryck insändas till skolöverstyrelsen inom tre månader efter det godkännandet meddelats.

KAP. 3.

Läroämnena, lärokurser och arbetsordning.

§ 8.

1. Läroämnena i visteskola äro kristendomskunskap, talövningar, läsning och skrivning, räkning, hembygdsundervisning med arbetsövningar, sång och gymnastik samt, där omständigheterna det medgiva, läppslöjd. I visteskolans högsta klass bör även, då så lämpligen kan ske, i anslutning till

hembygdsundervisningen meddelas särskild undervisning i geografi, naturkunnighet och historia.

2. Läroämnen i byskola äro kristendomskunskap, talövningar, läsning och skrivning, räkning och geometri, nomadkunskap, geografi, naturkunnighet, historia, teckning, sång, gymnastik med lek och idrott samt, där omständigheterna det medgiva, lappslöjd och hushållsgöromål.

3. Vid undervisningen, som, där ej särskilda förhållanden annat föranleda, meddelas på svenska språket, skall därjämte iakttagas, att densamma, i den mån så lämpligen kan ske, anknyter sig till den natur och de förhållanden i övrigt, under vilka nomadlapparna leva.

§ 9.

Skolöverstyrelsen äger att, efter nomadskolinspektörens hörande, bestämma de läroböcker och den materiell i övrigt, som må begagnas vid undervisningen; dock att beträffande läroböcker i kristendomskunskap skall iakttagas, vad därom särskilt är stadgat.

§ 10.

För vidmakthållande och utvidgning av i skolan förvärvade insikter och i allmänhet för väckande och underhållande av lusten för god läsning bör nomadskolinspektören befrämja inrättandet och begagnandet av skolbibliotek av lämplig sammansättning.

§ 11.

1. För varje skola skall nomadskolinspektören fastställa arbetsordning, vartill förslag uppgöres av vederbörande nomadlärare i anslutning till den för rikets folkskolor fastställda undervisningsplanen och det för nomadskol-distriktet gällande reglementets bestämmelser samt med iakttagande av, att undervisningen varje dag börjas och slutas med bön och sång.

2. Arbetsordningen skall vara anslagen i skollokalen.

KAP. 4.

Lärotider.

§ 12.

1. Den årliga lärotiden för varje lärjungeavdelning i nomadskola utgör minst $17\frac{2}{7}$ veckor.

2. Där förhållandena det medgiva, må vid såväl visteskola som byskola den årliga undervisningstiden för varje lärjungeavdelning efter vederbörande domkapitels beprövande kunna utsträckas till högst $34\frac{4}{7}$ veckor.

3. Undervisningen i nomadskola skall i regel pågå 6 dagar i veckan med varje lärjungeavdelning.

§ 13.

1. Den dagliga lärotiden för varje lärjunge skall i visteskola vara 4 eller högst 5 timmar och i byskola 5 eller undantagsvis högst 6 timmar.

2. Förutom ovan nämnda lärotid må jämväl under två dagar i veckan undervisning äga rum i slöjd högst två lärotimmar varje dag.

3. Där undervisning i hushållsgöromål förekommer, må åt denna undervisning enligt nomadskolinspektörens bestämmande kunna ägnas en eller flera hela arbetsdagar; och må den för densamma använda arbetstiden kunna inräknas i de timmar, som angivas i mom. 1.

§ 14.

1. Varje lärotimme i nomadskola skall i regel omfatta 45 minuter, vari icke må inräknas tid, som användes för annat än själva skolarbetet.

2. Mellan de lärotimmar, som följa omedelbart på varandra, skola lärjungarna åtnjuta minst 10 och högst 15 minuters ledighet.

3. Efter tre lärotimmar skall lämnas en längre, sammanhängande ledighet i enlighet med vad reglementet härutinnan föreskriver.

KAP. 5.

Nomadlärare.

Tillsättande, åligganden och entledigande.

§ 15.

1. För behörighet till nomadlärartjänst erfordras:

a. att vara medlem av svenska kyrkan och känd för hedrande vandel samt äga den stadga i karaktären och den foglighet i lynnet, som ungdomens ledning kräver;

b. att vara fri från sjukdom och lyte, som medföra olämplighet för anställning såsom lärare;

c. att i föreskriven ordning hava avlagt folkskollärarexamen eller småskollärarexamen eller att vid tidpunkten för denna stadgas ikraftträdande i annan ordning hava vunnit behörighet såsom lärare vid nomadskola;

d. att hava uppnått 21 års ålder.

2. På vederbörande domkapitel ankommer att pröva, huruvida i särskilt fall insikt i lapska eller finska språken eller bådadera är erforderlig.

3. I fråga om dispens från ovannämnda villkor skall i motsvarande tillämpning lända till efterrättelse vad i § 18 mom. 3 av gällande stadga angående folkundervisningen i riket är föreskrivet.

§ 16.

1. Där person med stadgad behörighet icke finnes att tillgå, må såsom nomadlärare kunna på viss tid anställas den, som av vederbörande dom-

kapitel efter nomadskolinspektörens hörande prövas innehava för befattningen erforderliga insikter.

2. Till vikarie å nomadlärartjänst må, där ej behörig lärare kan anskaffas, antagas person, som vid tillsättningen prövas innehava nödiga förutsättningar för befattningen.

§ 17.

1. Nomadlärare förordnas av vederbörande domkapitel efter förslag av nomadskolinspektören. Vid uppkommen ledighet å nomadlärartjänst skall nomadskolinspektören skyndsamt vidtaga lämpliga åtgärder för tjänstens återbesättande samt därefter snarast inkomma till domkapitlet med förslag å tjänsten. Vid tillsättande av sådan tjänst bör särskild hänsyn tagas till sökandes insikter i ämnet nomadkunskap.

2. Sedan viss person antagits till nomadlärare, utfärdas för honom förordnande, angivande huruvida anställningen gäller tillsvidare eller för viss tid; skolande förordnandet ofördröjligen utan lösen tillställas den antagne läraren. Finnas andra sökande till befattningen, skall omedelbart efter tillsättningen skriftligt meddelande om att tjänsten blivit tillsatt skyndsamt lämnas dessa.

3. Vikarie å nomadlärartjänst förordnas likaledes av vederbörande domkapitel efter förslag av nomadskolinspektören; dock att vikarie för en tid av högst en månad må kunna förordnas av nomadskolinspektören.

§ 18.

1. Nomadläraren bör i allt sitt förhållande så inom som utom skolan giva sina lärjungar ett gott föredöme samt med flit och trohet fullgöra sina åligganden.

2. Undervisningen skall av honom meddelas enligt den fastställda arbetsordningen i föreskrivna läroämnen och lärokurser, och bör han därvid vinnlägga sig om såväl att utveckla lärjungarnas själsförmögenheter som att bibringa dem bestämda kunskaper och färdigheter. För detta ändamål iakttaga läraren, att undervisningen utgår från lärjungarnas åskådningskrets och uppfattningsförmåga, att läroinnehållet framställs enkelt, tydligt och åskådligt, att i allmänhet intet lärostycke, som ej förut blivit genomgånget och förklarat, förelägges lärjungarna till arbete på egen hand, samt att lärjungarna ofta få återkalla i minnet det huvudsakliga av det, som förut blivit genomgånget, och att de, i mån av sina krafter och den utveckling, de vunnit, övas till självverksamhet.

3. Läraren bör sorgfälligt vaka över sina lärjungars seder och uppförande såväl under lärotimmar som under fristunder samt hava den tillsyn över deras skolgång, som i § 35 närmare anges. Vid tillrättavisning och bestraffning av lärjunges förseelser bör läraren fästa avseende å den felandes ålder och sinnesart samt förfara med lugn besinning och kärleksfullt

allvar. Läraren bör ock i sitt arbete för barnens uppfostran så mycket som möjligt vinnlägga sig om att härutinnan samverka med föräldrarna.

4. Läraren åligger att, enligt av skolöverstyrelsen fastställt formulär, föra dagbok med examenskatalog ävensom, efter bestämmande av nomadskolinspektören, övriga förteckningar, som kunna finnas erforderliga.

5. För övrigt ställe han sig till noggrann efterrättelse vad honom enligt denna stadga och det för skolan gällande reglemente åligger, samt vad nomadskolinspektören honom med hänsyn till hans befattning lagligen föreskriver och i enlighet med fastställd instruktion bestämmer med avseende på undervisning, ordning och tukt inom skolan.

§ 19.

Nomadlärare, som önskar avgå från sin tjänst, har att härom i god tid göra skriftlig anmälan hos nomadskolinspektören. Inspektören anmäler i sin ordning saken hos vederbörande domkapitel, vilket äger entlediga läraren.

§ 20.

1. Befinnes nomadlärare oskicklig till eller försumlig i förrättandet av sin tjänst eller ådagalägger han ett uppförande, som ej kan anses förenligt med lärarkallet, skall han av nomadskolinspektören härför varnas. Låter han sig härav ej rätta, anmäle inspektören honom hos domkapitlet, som äger att, därest förhållandena därtill föranleda, skilja läraren från hans tjänst.

2. Framkomma under behandling av ärende, som nu är sagt, eller i anledning av åtal vid domstol sådana omständigheter, att det finnes olämpligt, att läraren fortfarande tjänstgör, äger nomadskolinspektören att tillsvidare, och intill dess domkapitlet eller, där åtal i saken ägt rum, domstol annorlunda förordnat, avstänga läraren från utövande av befattningen samt av hans löneförmåner innehålla så mycket, som erfordras till vikaries avlöning.

Tjänstgöringsskyldighet, tjänstledighet och avlöningsförmåner.

§ 21.

1. Nomadlärare vare skyldig att årligen tjänstgöra åtta månader, beräknade utgöra $34\frac{4}{7}$ veckor, samt att genomsnittligt räknat för denna tid meddela undervisning 30 timmar i veckan.

2. I den mån sådant i anseende till nomadlapparnas flyttningar med sina renar eller eljest oundgängligen påkallas, må dock nomadskolinspektören kunna medgiva förkortning i den sålunda bestämda tjänstgöringstiden, varom han i ty fall har att underrätta domkapitlet.

3. Nomadlärare vare skyldig att underkasta sig de förflyttningar eller andra åtgärder, som nomadskolinspektören, med behörigt hänsynstagande till lärarens personliga förhållanden, för tjänstgöringsskyldighetens utnyttjande kan påyrka. Han vare sålunda skyldig såväl att efter behov tjänst-

göra i visteskola eller byskola samt å den lokal eller ort, som i anseende till lapparnas flyttningar och förhållanden i övrigt är mest lämpligt, som ock att meddela den särskilda undervisning för nomadskolans barn, nomadskolinspektören kan föreskriva. I den mån hans tjänstgöringstid härigenom icke utfylles, kan nomadskolinspektören förordna, att han jämlikt därom av skolråd framställd begäran skall till undervisning mottaga andra skolpliktiga barn än nomadskolans och särskilt sådana, som bo avlägset från skola eller att han skall meddela förberedande undervisning åt lappar för inträde i seminarium, eller att han skall undervisa vid särskilt anordnad fortbildningskurs för nomadlärare eller att han skall tjänstgöra som föreståndare för skolhushåll vid nomadskola.

§ 22.

1. Nomadlärare kan av nomadskolinspektören erhålla tjänstledighet för högst 1 månad. Fråga om tjänstledighet för längre tid prövas av vederbörande domkapitel efter nomadskolinspektörens hörande.

2. Vid framställning om tjänstledighet åligger det nomadlärare att så vitt möjligt föreslå vikarie, som besitter sådana förutsättningar för tjänstens behöriga uppehållande, att han kan av vederbörande myndighet godtagas.

§ 23.

1. Nomadlärare, som är anställd tillsvidare, skall äga att i kontant avlönning uppbära såväl grundlön som ålderstillägg. Sådan lärare äger att i varje särskild lönegrad uppbära en kontant avlönning, som med 300 kronor för år överstiger vad som i motsvarande lönegrad tillkommer ordinarie lärare i lappmarksförsamling med svensktalande befolkning, med vilken han i behörighetshänseende är att likställa, dock med iakttagande av vad nedan i mom. 3 sägs.

2. Nomadlärare, som är anställd på viss tid eller som vikarie, äger att uppbära ett arvode, som med 300 kronor för år överstiger vad som tillkommer sådan vikarierande lärare i lappmarksförsamling med svensktalande befolkning, med vilken han i behörighetshänseende är att likställa.

3. Manlig lärare, som i behörighetshänseende är att likställa med småskollärare, skall i avlönning för år åtnjuta 200 kronor mer än kvinnlig sådan lärare.

4. Dessutom skall lärare åtnjuta fri bostad och bränsle eller ersättning därför i enlighet med vad som i motsvarande hänseenden är stadgat för lärare vid folkskola. Under den tid, lärare uppehåller sig i visteskola, skall härutöver bostad på lämpligt sätt beredas honom.

§ 24.

1. Angående avlöningsförmåner under tjänstledighet samt angående uppflyttning i högre lönegrad gäller i tillämpliga delar vad härutinnan beträffande lärare vid folk- och småskola är stadgat.

2. Nomadlärare, som avlagt folkskollärarexamen, äger i samma utsträckning, som gäller om folkskollärare, för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräkna sig föregående oförvitlig tjänstgöring som lärare. För nomadlärare, som avlagt endast småskollärarexamen, skall uti här ifrågavarande avseende gälla vad som gäller om småskollärare.

§ 25.

Avlöning till nomadlärare med anställning tillsvidare utgår efter kalenderår och till nomadlärare med anställning på viss tid efter läsår.

§ 26.

Nomadlärares lön tillställles läraren kvartalsvis under en var av mars, juni, september och december månader.

§ 27.

1. För utgifter för resor i tjänsten äger nomadlärare åtnjuta skälig ersättning enligt specificerad räkning, dock med tillhoppa högst 150 kronor för år.

2. För resekostnad, som uppstår för vikarie vid till- och avträdande av tjänst vid nomadskola, må vederbörande erhålla skälig gottgörelse.

§ 28.

1. I fråga om skyldighet att avgå från tjänsten samt om rätt till tjänste- och familjepension gäller vad i sådant avseende är eller varder stadgat i reglementet för statens anstalt för pensionering av folkskollärare med flera; dock att nomadlärare tillkommande särskilda lönetillägg icke skola inräknas i avlöningen vid beräkning av tjänstepensionsunderlaget.

2. Tjänstepensionsavgift för nomadlärare till pensionsanstalten erlägges av lappmarks ecklesiastikverk.

Åtgärder för anskaffande och fortbildande av nomadlärare.

§ 29.

Därest särskilda åtgärder skulle visa sig nödvändiga för att erhålla tillräckligt antal nomadlärare eller för vidmakthållande eller förkovrande av nomadlärarnas kunskaper och färdigheter, åligger det skolöverstyrelsen att, efter framställning av nomadskolinspektören och sedan yttrande inhämtats av vederbörande domkapitel, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de åtgärder, som kunna finnas erforderliga.

KAP. 6.

Lärjungar.

Intagning, skolgång, flyttning och avgång.

§ 30.

1. Skolålder för barn av nomadlapp räknas från och med det kalenderår, under vilket barnet fyller sju, till och med det, då barnet fyller fjorton år.

2. Efter beprövande av nomadskolinspektören må tiden, då skolgång skall begynna, uppskjutas, dock i allmänhet icke längre än till det kalenderår, under vilket barnet fyller nio år.

3. Lärjunge, som ej vid skolålderns slut inhämtat de kunskaper, vilka fordras för avgång från nomadskola, skall fortfarande anses skolpliktig; dock må, såvida föräldrar eller målsmän icke härtill lämna sitt samtycke, lärjunge ej kvarhållas längre i skolan än till och med det kalenderår, under vilket han fyller 16 år.

4. Lärjunge, som före skolålderns slut inhämtat för avgång erforderliga kunskaper, må efter nomadskolinspektörens beprövande bliva från skolgång befriad, dock icke före det kalenderår, under vilket han fyller 13 år.

§ 31.

Vederbörande skolrådsordförande har att varje år före maj månads utgång till lappfogden överlämna förteckning å alla till hans församling hörande lappbarn, som under året fylla 6—13 år. Lappfogden åligger att före juli månads utgång meddela såväl ordföranden som nomadskolinspektören, vilka av ifrågavarande barn jämlikt § 1 äro att anse såsom barn av nomadlappar. Inspektören har sedermera att i god tid meddela varje lärare, vilka barn som böra tillhöra hans skola, varefter läraren i god tid underrättar barnens målsmän om tid och ort för barnens inställelse. Är målsman missnöjd med lappfogdens ovan berörda avgörande, äge han föra klagan hos Kungl. Maj:ts befallningshavande.

§ 32.

1. Barn av nomadlappar äro pliktiga att, sedan de inträtt i den för skolgång bestämda åldern, infinna sig i nomadskola å tid och plats, varom de av vederbörande nomadlärare underrättas, samt att utan avbrott begagna sig av den i § 36 stadgade undervisningen i nomadskola, till dess tillstånd erhålles att avgå från skolan.

2. Beträffande barn av andra lappar än nomadlappar, som intagits i nomadskola, gälle enahanda bestämmelse.

3. I fråga om barn av andra än lappar, som undantagsvis intagits i nomadskola, bestämmer vederbörande skolråd, efter överläggning med nomadskolinspektören och barnets föräldrar, om skolgången.

§ 33.

1. Lärjunge vare pliktig att iakttaga ett sedigt och anständigt uppförande så inom som utom skolan, visa aktning och lydnad för sina lärare, med uppmärksamhet följa undervisningen, flitigt och noggrannt fullgöra sitt arbete samt varsamt begagna skolans undervisningsmaterieell och övriga tillhörigheter.

2. Lärjunge, som felar i sina åligganden, vare i mån av förseelsens beskaffenhet underkastad lärarens bestraffning, vid ringare felaktighet medelst varning eller annat lindrigt tuktomedel samt vid fortsatt eller svårare förseelse medelst lämplig aga i enlighet med de närmare bestämmelser, som i detta avseende meddelas i det för nomadskoldistriktet gällande reglementet.

3. För lärjunge, som av lärarens bestraffning icke låter sig rätta, eller vilken genom svårare vanart utövar skadligt inflytande på sina medlärjungar och därför bör från dem skiljas, ävensom för lärjunge, som på grund av andlig undermålighet visat sig varaktigt oförmögen att tillgodogöra sig undervisningen, må nomadskolinspektören, i den mån erforderliga medel därtill kunna beredas, vidtaga anordningar, varigenom sådana lärjungar kunna erhålla en särskild för dem lämpad fostran.

§ 34.

1. Där smittsam sjukdom utbryter eller förhållandena eljest därtill föranleda, må undervisningen vid nomadskola kunna inställas för tid, som nomadskolinspektören finner skälig.

2. Nomadlärare vare pliktig att vid fall av smittsam sjukdom vare sig hos lärjunge eller i lärjunges hem, därest lärjungen vistas därstädes, härom ofördröjligen göra anmälan hos närmaste hälsovårdsmyndighet samt ställa sig de närmare föreskrifter till efterrättelse, som av denna kunna varda lämnade. Meddelande i sådant ärende skall tillika, så fort ske kan, lämnas nomadskolinspektören.

3. Hindras lärjunge av sjukdom att besöka skolan, vare målsman pliktig att hos vederbörande lärare, så snart ske kan, därom göra anmälan.

4. Om lärjunge i följd av annan giltig orsak behöver ledighet från undervisningen under längre eller kortare tid, må sådan ledighet efter prövning av förekommande omständigheter kunna beviljas i den ordning, det för nomadskoldistriktet gällande reglementet föreskriver.

§ 35.

Lärare skall hava noggrann tillsyn däröver, att barnen ordentligt begagna undervisningen. För sådant ändamål skall han, i den mån hans övriga tjänsteåligganden och förhållandena i övrigt det medgiva, besöka försumliga barns hem, anteckna försummelse i skolans dagbok och, där så finnes erforderligt, om barns försummelse göra anmälan på sätt skolans reglemente föreskriver.

§ 36.

1. I visteskolans undervisas barnen i allmänhet de tre första skolåren. Därest något barn under denna tid icke hunnit inhämta visteskolans lärokurs, skall barnet ytterligare undervisas i sådan skola, till dess det lämpligen kan intagas i byskolan.

2. I byskolan skall barn i allmänhet undervisas tre år. Har något barn under den sålunda stadgade tiden icke hunnit inhämta byskolans kurs, skall barnet kvarhållas i skolan, dock ej längre än som av stadgandet i § 30 mom. 3 må föranledas.

3. Flyttning till högre klass verkställs på bestämda tider varje år med de lärjungar, vilka inhämtat den föregående klassens lärokurs.

4. Skolpliktigt barn, som provas vara i behov av särskild undervisning i skolämne, vare skyldigt underkasta sig de anordningar, nomadskolinspektören härutinnan träffar.

§ 37.

1. Övergångsbetyg från visteskola till byskola meddelas av visteskolans lärare.

2. Avgångsbetyg från byskola meddelas av byskolans lärare.

3. Vid bedömande av lärjunges insikter och färdigheter användas de vitsord, som i § 47 mom. 1, andra stycket, av gällande stadga angående folkundervisningen i riket sägs.

§ 38.

1. Där så lämpligen kan ske, bör vid undervisningens slut varje år av läraren hållas offentligt förhör i närvaro av föräldrar, målsmän och andra intresserade. Närmare anvisningar med avseende på förhöret lämnas av nomadskolinspektören.

2. Vid förhör, som ovan nämnts, böra särskilt de lärjungar, som skola övergå från visteskola till byskola eller avgå från byskola, underkastas noggrann prövning. När så utan särskild kostnad för statsverket kan ske, må nomadskolinspektören utse särskilt ombud att övervara förhöret.

3. Nomadskolinspektören åligger att i görlig mån tillse, att lärjunge, med undantag för de fall, varom stadgas i § 30 mom. 3 och § 33 mom. 3, icke må avgå, innan han inhämtat den för nomadskolorna stadgade lärokursen.

§ 39.

1. Nomadlärare vare skyldig att ofördröjligen för nomadskolinspektören anmäla, om något barn trots uppmaning av läraren utan laga hinder uraktlåtit att inställa sig i skolan.

2. I händelse föräldrar eller målsmän skulle tredskas att efterkomma de föreskrifter, vilka meddelats i avseende på barnens skolgångsskyldighet, eller visa sig försumliga att hålla barnen i skola, tillkommer det nomadskolinspektören att utan uppskov därom göra anmälan hos Kungl. Maj:ts

befallningshavande, som äger att ofördröjligen låta skilja barnen från föräldrar eller målsmän och på dessas bekostnad eller, i den mån de visas sakna tillgångar härtill, på lappmarks ecklesiastikverks bekostnad inackordera barnen vid vederbörlig skola.

Inkvartering.

§ 40.

1. Därest förhållandena nödvändiggöra inkvartering av vissa lärjungar vid visteskola, skall genom lärarens försorg, enligt närmare föreskrifter av nomadskolinspektören, för nomadskolväsendets räkning antingen inackordering verkställas hos å skolplatsen boende lappfamiljer eller särskilt hushåll, lämpat efter vistets bruk, upprättas för lärjungarna.

2. Under den tid barnen bevista byskola skola de i allmänhet bo och förplägas i särskilt hushåll, som enligt anvisning av domkapitlet genom nomadskolinspektörens försorg inrättas för nomadskolväsendets räkning i härför lämplig lokal. Anses i något fall inackordering av barn böra ordnas hos i trakten boende familjer, kan så undantagsvis ske.

3. Huru i varje särskilt fall inkvarteringen av barnen skall ordnas, bestämmes av domkapitlet efter inhämtande av föräldrarnas önskemål.

§ 41.

Kostnad för barns underhåll må, i den mån sådant är förenligt med föräldrarnas ekonomiska villkor, efter anmälan av domkapitlet genom Kungl. Maj:ts befallningshavandes försorg återkrävas hos föräldrarna med ett belopp av intill 1 krona för barn och dag.

§ 42.

1. För inkvartering erforderliga lokaler tillhandahållas på lappmarks ecklesiastikverks bekostnad; och ombesörjes detta av domkapitlet efter nomadskolinspektörens hörande.

2. Erfordras för inkvarteringen uppförande eller inköp av särskilt hus eller mera omfattande reparationer av befintlig lokal, skall domkapitlet göra framställning i ärendet till Kungl. Maj:t.

KAP. 7.

Lärorum och skolmateriell.

§ 43.

1. Erforderliga lokaler för visteskola ävensom ved och lyse för undervisningens och lärarens behov tillhandahållas av lapparna i den eller de lappbyar, för vilkas räkning skolan är inrättad; dock att, där skolkåta eller annan särskild lokal anses behövlig, skäligt bidrag till dess anskaffande må

kunna på framställning av nomadskolinspektören efter domkapitlets beprövande utgå från lappmarks ecklesiastikverk.

2. Vid tredska mot i mom. 1 givna bestämmelser må genom lärarens försorg åtgärder för anskaffande av lokal, ved eller lyse för visteskola vidtagas på vederbörandes bekostnad. De utgifter, som härigenom åsamkas, skola förskottsvis gäldas av lappmarks ecklesiastikverk och sedermera genom Kungl. Maj:ts befallningshavande utkrävas hos tredskande.

§ 44.

Tjänliga lokaler för byskola anskaffas på lappmarks ecklesiastikverks bekostnad genom vederbörande domkapitel på förslag av nomadskolinspektören; dock att, när fråga är om inköp eller uppförande av särskild byggnad eller om mera omfattande reparationer av för ändamålet avsett hus, ärendet underställes Kungl. Maj:ts prövning.

§ 45.

1. För varje byskola ävensom, där så erfordras, för visteskola skall nomadskolinspektören utse en tillsyningsman, som har att dels besörja löpande praktiska och ekonomiska angelägenheter, såsom lokalernas uppvärmning, belysning och renhållning, dels biträda i ärenden rörande inkvarteringen och vid tillsyn av till skolan hörande barn, dels ock i övrigt tillhandaga med upplysningar och hjälp i frågor, som röra skolan.

2. Tillsyningsman må, efter överenskommelse med inspektören, åtnjuta ett arvode av högst 100 kronor för år räknat. Till bestridande av löpande utgifter må tillsyningsman erhålla nödigt förskott.

3. Efter varje läsårs slut har tillsyningsman att till Kungl. Maj:ts befallningshavande genom nomadskolinspektören inkomma med redovisning, åtföljd av kvitterade räkningar å utgifter för skolan.

§ 46.

Det tillkommer nomadskolinspektören att, när så utan hinder för undervisningen kan ske, medgiva, att nomadskolornas lokaler tillfälligtvis må användas för annat än därmed avsett ändamål.

§ 47.

1. Inventarier och skolmateriell för såväl visteskola som byskola anskaffas genom nomadskolinspektörens försorg med iakttagande av vad i § 9 finnes stadgat.

2. Erforderliga läseböcker; biblar och psalmböcker ingå bland skolans inventarier. Varje barn erhåller såsom eget ett exemplar av i skolan använda böcker samt äger åtnjuta fri förbrukningsmateriell i normal omfattning.

3. Förvaring och vård ävensom erforderlig forsling av skolmateriell och övriga inventarier, därunder inbegripet duk och stänger till kåta för skolbruk, ombesörjes på lappmarks ecklesiastikverks bekostnad av lärare med biträde av tillsyningsman, då sådan finnes.

4. Över skolans undervisningsmateriell och övriga inventarier skall av läraren upprättas ordentlig förteckning.

KAP. 8.

Kurser och föreläsningar för lappallmogen.

§ 48.

1. För tillgodoseende av lapparnas behov av insikter såväl beträffande dem särskilt vidkommande lagar och författningar som ock rörande allmänt medborgerliga förhållanden må av nomadskolinspektören anordnas kortare kurser eller föreläsningar i nomadkunskap och allmän medborgarkunskap för lapparna, varvid särskild uppmärksamhet ägnas åt barn, som erhållit avgångsbetyg från byskola.

2. Förslag till anordning av dylika kurser samt till anskaffande av erforderlig undervisningsmateriell skall av nomadskolinspektören underställas vederbörande domkapitels prövning.

KAP. 9.

Kostnader för nomadundervisningen.

§ 49.

1. Där ej annorlunda i denna stadga anges, utgå kostnaderna för nomadundervisningen från lappmarks ecklesiastikverk.

2. Nomadskolinspektören har att årligen före den 1 februari till vederbörande domkapitel inkomma med förslag till stat för nomadskolväsendet för nästkommande budgetår, varvid sådana anslag, vilkas storlek icke kan på förhand noggrannt fastställas, upptagas med förslagsvis angivna belopp. Domkapitlet, som inhämtar vederbörande Kungl. Maj:ts befallningshavandes yttrande, har att med eget utlåtande insända förslaget till skolöverstyrelsen, vilken med sitt uttalande överlämnar detsamma till Kungl. Maj:t.

3. Kungl. Maj:ts befallningshavande har att ombesörja de utbetalningar, som enligt detta reglemente skola utgå från lappmarks ecklesiastikverk.

KAP. 10.

Enskilda nomadskolor och högre undervisning.

§ 50.

Vill någon inrätta enskild nomadskola, med undervisningen och barnens levnadssätt under skoltiden avpassade efter vad i denna stadga föreskrives i fråga om offentliga nomadskolor, söke därtill Kungl. Maj:ts medgivande.

I skola, som sålunda kommit till stånd, må i allmänhet ej intagas barn av andra än nomadlappar, men undantagsvis må även barn av andra lappar eller barn av andra än lappar efter nomadskolinspektörens beprövande intagas med tillämpning av de grunder, som i § 1 angivas. Skolan skall stå under inseende av nomadskolinspektören, biskopen och domkapitlet samt skolöverstyrelsen. Befinnes det, att skolan ej nöjaktigt fyller sitt ändamål, varder tillståndet av Kungl. Maj:t återkallat.

§ 51.

Barn, som enligt vad här förut är stadgat skall undervisas i nomadskola, må efter laga målsmans bestämmande i stället kunna intagas i offentlig eller enskild skola, som avser meddelande av högre undervisning.

KAP. 11.

Tillsyn över nomadundervisningen.

§ 52.

1. Skolöverstyrelsen utövar inseende över nomadskolväsendet; och gäller i detta hänseende i tillämpliga delar vad som är stadgat om överstyrelsens inseende över folkskolväsendet i allmänhet.

2. Biskop och domkapitel hava att över samma undervisningsväsen öva tillsyn, därvid i tillämpliga delar skall lända till efterrättelse vad som i folkskolstadgan med tillhörande författningar är föreskrivet beträffande tillsyn över de allmänna folkskolorna.

3. Angående nomadskolinspektörens åligganden stadgas närmare i den för honom utfärdade instruktionen.

§ 53.

Vederbörande prästerskap bör, när tillfälle därtill gives, besöka nomadskolorna och taga noggrann kännedom om deras förhållanden samt, när anledning till anmärkning förefinnes, sådant anmäla hos domkapitlet eller nomadskolinspektören.

§ 54.

1. Nomadlärare har att, enligt av nomadskolinspektören meddelat formulär, årligen å tid, som denne bestämmer, avgiva berättelse med bland annat uppgift å de barn, som under året undervisats i skolan, ävensom om den tid, de åtnjutit undervisning, jämte förteckning på dem av dessa barn, som skola överföras till byskola eller avgå från nomadskola. Samtidigt med berättelsen skall jämväl avskrift av under året förda dagböcker överlämnas.

2. Lärare vid nomadskola skall varje år utarbета uppgifter i tre exemplar, enligt av skolöverstyrelsen fastställt formulär, rörande förhållandena i nomadskolan under senast förflutna redovisningsår och till nomadskolinspektören

på tid, som denne bestämmer, insända två exemplar av dessa uppgifter. Det tredje exemplaret av uppgifterna förvaras i skolans arkiv.

3. Nomadskolinspektören skall årligen utarbета uppgifter i två exemplar, enligt av skolöverstyrelsen fastställt formulär, om nomadskolorna samt till dem hörande barn under det näst föregående redovisningsåret och till skolöverstyrelsen före den 1 juni insända ett exemplar av såväl dessa uppgifter som de i mom. 2 omnämnda uppgifterna, vederbörligen granskade.

§ 55.

Vad i denna stadga sägs om lärare gälle även om lärarinna.

KAP. 12.

Övergångsbestämmelse.

§ 56.

Nu befintlig lappfolkskola skall inrättas till byskola, anordnad i enlighet med vad i denna stadga sägs; dock att lärare vid sålunda inrättad skola må, intill härnäst inträffande lärarledighet, bibehållas vid de löneförmåner och den undervisningsskyldighet, som hitintills tillkommit honom i hans egenskap av lappfolkskollärare.

Denna stadga träder i kraft den

Förslag

till

Instruktion för nomadskolinspektören.

KAP. 1.

Inspektionens allmänna uppgift och omfattning.

§ 1.

Nomadskolinspektören åligger att i enlighet med gällande stadga för nomadundervisningen i riket, denna instruktion och i övrigt gällande föreskrifter samt under inseende av skolöverstyrelsen och vederbörande domkapitel hava tillsyn över nomadskolväsendet samt främja dess utveckling. För sådant ändamål har han att förskaffa sig noggrann kännedom om nomadskolväsendets tillstånd och behov, övervaka, att gällande författningar rörande detsamma efterlevas, samt genom upplysningar och råd understödja det vid skolorna bedrivna arbetet. Särskilt åligger det honom att söka bibringa de

skolpliktiga barnens föräldrar och målsmän en riktig uppfattning om skolan och dess betydelse.

§ 2.

1. Vid utövandet av sin verksamhet skall nomadskolinspektören be-
träffande det till lappmarks ecklesiastikverk hörande nomadskolväsendet tillse,

att nomadskolväsendet är ändamålsenligt ordnat, särskilt med hänsyn där-
till, att den lärarna åliggande undervisningsskyldigheten på lämpligaste sätt
utnyttjas samt att varje barn erhåller så lång årlig undervisningstid, som
omständigheterna medgiva;

att tillräckligt antal nomadskolor och lärarkrafter finnas;

att lärotiderna i varje skola på lämpligt sätt bestämmas med hänsyn till
ortsförhållandena, sundhetens fordringar samt undervisningens ändamålsenliga
fortgång;

att de skolpliktiga barnen flitigt deltaga i undervisningen och icke utan
giltigt förfall utebliva därifrån samt att uppflyttning såväl till högre års-
klass som från visteskola till byskola äger rum enligt riktiga grunder;

att å skolans arbetsordning de olika arbetsuppgifterna med avseende å
ordningsföljden anpassas efter sin art och sitt inbördes sammanhang samt
de anspråk, de ställa på barnens krafter;

att lärarna med nit och omsorg utföra sitt arbete och att de, på samma
gång de under särskilt hänsynstagande till nomadlivets förhållanden leda
barnen till förvärvande av kunskaper och färdigheter, genom sin undervisande
och uppfostrande verksamhet främja deras andliga utveckling samt vänja
dem vid självverksamhet och självtukt, allt under aktgivande på olikhet i
krafter och anlag hos barnen och, i den mån sådant kan ske, under lämplig
förbindelse med hemmen;

att barnen vänjas vid snygghet och ordentlighet samt vid undervisningen
få sin uppmärksamhet fäst på hälsolärans viktigaste fordringar och erhålla
tillbörlig kännedom om vådan av att missbruka rusdrycker, kaffe, tobak och
andra vanliga njutningsmedel;

att skolorna äro utrustade med tillräcklig och ändamålsenlig undervisnings-
materiell; börande erforderliga råd och anvisningar lämnas om användningen
av sådan materiell;

att skollokaler för byskolorna i fråga om storlek och form, inredning,
belysningsförhållanden, uppvärmning och luftväxling inrättas och skötas med
hänsyn till sina särskilda ändamål och i överensstämmelse med sundhetens
fordringar;

att skolkåtor och andra undervisningslokaler för visteskolorna ävensom
hushållskåtor och övriga inackorderingslokaler ordnas och skötas på ändamåls-
enligaste sätt;

att lärarbostäderna äro lämpliga för sitt ändamål;

att skolornas inventarier och undervisningsmateriell väl vårdas, samt

att de skolans anteckningsböcker, för vilka läraren har att svara, föras
omsorgsfullt och ordentligt.

2. Det åligger nomadskolinspektören att efter vederbörande lärares hörande till skolöverstyrelsen inkomma med förslag till de läro- och läseböcker samt den övriga materiell, som böra användas i de olika nomadskolorna.

3. Beträffande enskilda nomadskolor skall inspektören tillse, att undervisningen bedrives på ändamålsenligt sätt samt att skolornas lokaler och utrustning äro tillfredsställande.

§ 3.

Nomadskolinspektören är skyldig att, när sådant påkallas, för överläggning rörande frågor, som angå nomadskolväsendet eller därmed stå i samband, infinna sig såväl hos vederbörande domkapitel som ock till sammanträde med skolöverstyrelsen eller med en eller flera av överstyrelsens medlemmar.

KAP. 2.

Inspektionsbesök med mera.

§ 4.

1. För utövande av den tillsyn, som i §§ 1 och 2 sägs, har nomadskolinspektören att besöka nomadskolorna och därvid åhöra undervisningen samt taga kännedom om barnens skriftliga arbeten, teckningar med mera.

2. Inspektören bör söka åstadkomma ett gott samarbete med skolornas lärare. För ett riktigt bedömande av deras arbete bör inspektören, bland annat genom överläggningar med dem angående skolarbetet samt skolans tillstånd och behov, söka skaffa sig så noggrann kännedom som möjligt om de särskilda omständigheter, under vilka envar av lärarna har att utöva sin verksamhet. När inspektören finner anledning därtill föreligga, bör han till lärarna på lämpligt sätt framställa erinringar, råd och anvisningar. I sitt personliga förhållande till lärarna bör inspektören, vare sig det gäller att giva uttryck åt erkännande eller att söka avlägsna förekommande brister, städse erinra sig, att han i samma mån tjänar syftet med sin verksamhet, som han lyckas stödja den enskilde läraren i hans arbete samt främja hans duglighet för detsamma.

§ 5.

Nomadskolinspektören bör anordna sina tjänsteresor så, att största möjliga besparing vinnes i rese- och traktamentskostnad.

KAP. 3.

Administrativa åligganden.

§ 6.

Det åligger nomadskolinspektören att till skolöverstyrelsen samt till vederbörande domkapitel och Kungl. Maj:ts befallningshavande ävensom till

övriga statsmyndigheter lämna de upplysningar och avgiva de yttranden, som i vederbörlig ordning äskas eller av förhållandena eljest påkallas.

§ 7.

1. Skall ny lokal för nomadskola uppföras eller för annat ändamål uppförd byggnad inredas till skolhus, åligger det nomadskolinspektören att, sedan han besökt platsen för det tilltänkta byggnadsföretaget och tagit kännedom om uppgjorda ritningar med tillhörande handlingar, till vederbörande domkapitel avgiva yttrande såväl angående skäligheten av den ifrågasatta utgiften som ock över den tillämnade skoltomtens läge och de särskilda lokalernas lämplighet för sitt ändamål.

2. Likaledes skall inspektören, då fråga är om förhyrande av lokaler för nomadskola, efter på stället tagen kännedom om de ifrågasatta lokalerna till vederbörande domkapitel avgiva yttrande rörande deras lämplighet och kostnaden för deras förhyrande.

§ 8.

Varje år före den 1 juni skall nomadskolinspektören till skolöverstyrelsen och vederbörande domkapitel efter av överstyrelsen föreskriven plan avgiva berättelse rörande nomadskolväsendets tillstånd och utveckling under det närmast föregående kalenderåret.

§ 9.

Det åligger nomadskolinspektören att, enligt skolöverstyrelsens närmare bestämmande, föra erforderliga dagböcker och liggare samt att i avseende å expedition av utgående skrivelser och vård av inkommande handlingar ställa sig till efter rättelse de föreskrifter, som meddelas av överstyrelsen.

§ 10.

Nomadskolinspektören skall på egen bekostnad hava rikstelefon uppsatt i sin bostad eller sitt tjänsterum.

KAP. 4.

Tjänstetillsättning med mera.

§ 11.

1. Nomadskolinspektörstjänst tillsättes av Kungl. Maj:t efter förslag av skolöverstyrelsen antingen medelst konstitutorial eller medelst förordnande på viss tid.

2. Där inspektör är av Kungl. Maj:t förordnad på viss tid, skall överstyrelsen, senast fem månader innan förordnandet löper till ända, hos Kungl. Maj:t göra anmälan därom; och äger överstyrelsen därvid alltefter förhållandenvarande förhållanden antingen föreslå förnyelse av förordnandet eller

hemställa om den förordnades konstituerande å tjänsten eller ock göra framställning om tjänstens besättande med annan person.

§ 12.

1. I fråga om förening av ordinarie befattning som nomadskolinspektör med annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat ävensom beträffande rätt att med nomadskolinspektörsbefattning förena vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försett eller blivit såsom aktiebolag registrerat, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag som helst, gäller vad därom särskilt är stadgat.

2. Om inspektör, som bestrider inspektörsbefattning på grund av Kungl. Maj:ts förordnande, innehar annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat, må han icke under den tid, förordnandet som inspektör avser, utöva sagda tjänst eller del därav, ej heller under tiden uppbära några som helst löneförmåner av densamma.

§ 13.

1. Åstundar inspektör tjänstledighet och föranledes denna av vederbörigen styrkt sjukdom, skall han göra ansökan hos skolöverstyrelsen, som i anledning därav beslutar.

2. Överstyrelsen äger ock att åt inspektör, som önskar tjänstledighet av annan anledning än den i mom. 1 sagda, bevilja sådan till en tid av högst tolv månader i följd.

3. Inspektör, som fått sig sådan tjänstledighet, varom i mom. 2 sägs, beviljad under en tid av tolv månader i följd och är i behov av fortsatt tjänstledighet, skall därom göra ansökan hos Kungl. Maj:t.

§ 14.

Vikarie å nomadskolinspektörsbefattning förordnas av skolöverstyrelsen.

§ 15.

Önskar nomadskolinspektör betyg över sin tjänstgöring, äger han att därom göra framställning hos skolöverstyrelsen, som har att efter vederbörande domkapitels hörande utfärda sådant betyg.

§ 16.

1. Underdånig ansökning om pension skall nomadskolinspektör senast två månader före uppnåendet av den levnadsålder, då skyldighet att avgå från tjänsten inträder, ingiva till skolöverstyrelsen, som det åligger att jämte eget yttrande insända ansökningen till Kungl. Maj:t.

2. Önskar inspektör i annan ordning än nu sagts avgå från sin tjänst, skall han till överstyrelsen ingiva till Kungl. Maj:t ställd ansökning därom; och har överstyrelsen att med eget yttrande insända ansökningen till Kungl. Maj:t.

KAP. 5.

Åtal och ansvar för tjänstefel.

§ 17.

1. Gör nomadskolinspektör sig skyldig till fel eller försummelse i tjänsten, äger skolöverstyrelsen att, efter omständigheterna, tilldela honom lämplig varning eller döma honom till mistning av tjänsten på viss tid, högst tre månader, vilket för honom medför under denna tid förlust av de rättigheter och förmåner, som följa med tjänsten; börande, då inspektör sålunda dömes till viss tids mistning av sin tjänst, beslutet jämte skälen därför anmälas hos Kungl. Maj:t.

Gör inspektör upprepade gånger sig skyldig till förseelse, varom ovan sägs, eller är förseelsen av svårare beskaffenhet, äger överstyrelsen hos Kungl. Maj:t göra underdånig framställning om hans entledigande.

2. Har inspektör låtit klandervärt uppförande i övrigt komma sig till last, må överstyrelsen döma honom till varning. Låter han sig därav icke rätta, äger överstyrelsen, på sätt i mom. 1 sägs, döma honom till mistning av tjänsten på högst tre månader.

3. Är tjänstefel av beskaffenhet, att därå enligt allmän lag följer fängelse eller straffarbete, eller innefattar det kränkning av annans rätt, så att skadestånd därför kan ifrågakomma, eller finner överstyrelsen eljest skäl att skilja saken från sig, må överstyrelsen förordna om den felaktiges ställande under åtal vid domstol.

4. Framkomma under behandling av mål, som i föregående moment avses, sådana omständigheter, att det befinnes olämpligt, att den åtalade fortfarande tjänstgör, eller yppar sig mot inspektör misstanke om svårare fel eller försummelse i tjänsten, äger överstyrelsen avstänga honom från tjänstens utövning tillsvidare och intill dess i målet blivit slutligt dömt eller domstol annorlunda förordnat; och kommer under tiden att med hans avlöning förfaras, på sätt därom i varje särskilt fall, efter anmälan av överstyrelsen, bestämmes av Kungl. Maj:t.

Denna instruktion träder i kraft den

Motiv.

De bestämmelser, som nu gälla med avseende på lapparnas skolväsen, finnas intagna i tvenne författningar, nämligen Kungl. Maj:ts förnyade nådiga reglemente för Lappmarks ecklesiastikverk, sådant detta lyder jämlikt kungörelserna den 23 september 1916, den 31 januari 1919, den 26 september 1921 och den 2 mars 1923 samt Kungl. Maj:ts nådiga instruktion för nomadskolinspektören den 23 september 1916.

Nedan skall lämnas en kort översikt av den gestaltning, som nomadskolväsendet erhållit på grundvalen av dessa författningar.

Nomadskolväsendets nuvarande organisation.

Den grundläggande undervisningen för nomadlapparnas barn meddelas i 28 så kallade vandrande nomadskolor, av vilka 21 höra till Norrbottens, 2 till Västerbottens och 5 till Jämtlands län. Dessa skolor äro till större delen förlagda till lapparnas vår-, sommar och höstvistisen i fjällen, beträffande de nordligaste lapparna delvis inom norskt område, och skollokalen utgöres i allmänhet av en kåta, byggd efter traktens sed. I några fall pågår dock undervisningen även under lapparnas vintervistelse i nedre landet, och skolan är då vanligen förlagd till ett hus i närheten av lapparnas boplatser. Den vandrande skolan är treårig och motsvarar således den vanliga folkskolans småskolstadium jämte folkskolstadiets lägsta klass. Undervisningstiden är jämlikt gällande reglemente lägst 14 veckor, men kan utsträckas att omfatta 28 veckor årligen. Undervisning sker i alla vanliga skolämnen, och är rörande densamma särskilt betonat, att den skall anknyta sig till den natur och de förhållanden i övrigt, under vilka nomadlapparna leva.

Den fortsatta undervisningen meddelas i 12 så kallade fasta nomadskolor, av vilka 7 ligga i Norrbottens, 2 i Västerbottens och 3 i Jämtlands län. Dessa äro i allmänhet förlagda till en centralt belägen by inom lapparnas vinterbetesområden, och skollokaler äro av samma beskaffenhet som i vanliga skolor. I några fall har staten egna lärohus, i andra hyres skollokal i någon bondgård eller dylikt. Barnen äro under skoltiden inackorderade i särskilda skolhushåll, vid de nordligaste skolorna i hushållskåtor, vid de sydliga i vanliga hus. Den fasta skolan är liksom den vandrande treårig och motsvarar folkskolans 4, 5 och 6 klasser. Undervisningen pågår i stort sett under den tid, lapparna med sina renar vistas på vinterbete i skogstrakterna, och undervisningstiden är lägst 3 och högst 4½ månader för år, varvid i de nordligare trakterna den förra, i de sydligare den senare tiden vanligen är tillämpad. I den fasta skolan förekomma samma undervisningsämnen som i folkskolan och därtill det särskilda ämnet nomadkunskap, innefattande bland annat undervisning rörande de viktigaste av de föreskrifter, som angå lapparnas renskötsel. Även i den fasta skolan är undervisningen i sin helhet anknuten till de lappska förhållandena.

I nomadskolväsendet äro för närvarande anställda 16 vandrande och 12 bofasta nomadlärare, ävensom en på gammal stat kvarstående lappfolkskollärare. Den sistnämndes åligganden sammanfalla väsentligen med de bofasta nomadlärarnas. De vandrande lärarna undervisa uteslutande i de vandrande nomadskolorna och ha så när som på en erhållit utbildning för kallet genom en av staten särskilt för ändamålet anordnad, 13 månaders kurs, förlagd till Vittangi kyrkoby i Norrbottens län. De bofasta lärarna undervisa dels och framför

allt i de fasta nomadskolorna, dels även, för tjänstgöringsskyldighetens fullgörande, i de vandrande nomadskolorna. Deras kompetens utgöres i allmänhet av avlagd småskollärarexamen. Till nomadskolorna hörde år 1920 närmare 400 barn.

Samtliga kostnader för nomadskolväsendet, med ett oväsentligt undantag beträffande viss del av utgifterna för barnens inackordering, bestridas ur anslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål.

1915 års sakkunniges synpunkter.

De ovan omnämnda, för nomadundervisningen gällande författningarna grunda sig i allt väsentligt på förslag, som avgivits dels år 1912 av biskop O. Bergqvist i Luleå, dels år 1915 av särskilt tillkallade sakkunnige. För det förra förslaget är utförligt redogjort i Kungl. Maj:ts proposition nr 97 till 1913 års riksdag angående ökning av förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk. Kommittén vill här i korthet redogöra för huvudgrunderna i 1915 års sakkunniges förslag.

Nyssnämnda sakkunnige ansågo sig kunna utgå från den uppfattningen såsom av erfarenheten bekräftad, att renskötseln vore det näringsfång, för vilket lapparna bäst lämpade sig, och tillika det enda, som kunde lända till ekonomiskt utnyttjande av de stora fjällområdena i rikets nordliga trakter. Det vore emellertid känt, att den viktigaste av de förekommande renskötseltyperna, fjällrenskötseln, vore hotad av allvarsamma faror, sammanhängande dels med att odlingen framträngt till trakter, som tidigare varit renskötseln förbehållna, dels med att de bofastas levnadssätt utövat en viss dragning på nomadlapparna, vilka därigenom skulle hava förlorat lust och förmåga att på ett tillfredsställande sätt sköta sina renar.

Beträffande frågan om ett behörigt avvägande av odlingens och renskötselns intressen inom fjälltrakterna, hade staten på senare tid kraftigt ingripit härutinnan. Det vore emellertid enligt de sakkunniges mening ett intresse av lika stor vikt att något åtgjordes för att förebygga nomadlapparnas urartande eller, där detta redan inträtt, söka återföra lapparna till tidigare generationers för dem mera passande levnadsvanor. Det verksammaste medel, som härvid syntes de sakkunnige kunna ifrågakomma, låge i en lämplig anordning av skolväsendet. Skolan borde därför ordnas så, att den icke bidroge till att avvänja barnen från nomadlivet utan i stället sökte väcka, underhålla och stärka hägen för detsamma. De dåvarande förhållandena beträffande lappskolorna lämnade härutinnan mycket övrigt att önska, i det att ett stort antal nomadbarn under flera års tid nästan oavbrutet uppehållit sig i skolor, där de fullständigt fått vänja sig vid de bofastas levnadssätt.

De sakkunnige ansågo det därför fullt befogat, att ett särskilt skolväsende, med skolformer, lärotider, lärokurser och så vidare anpassade efter flyttlapparnas och renskötselns säregna behov, funnes inrättat för nomadlapparnas barn, i vilket avseende de sakkunnige i huvudsak ville ansluta sig till det av biskop O. Bergqvist utarbetade reformförslag beträffande nomadskolväsendet, som av Kungl. Maj:t omförmäldes i ovannämnda proposition till 1913 års riksdag, och vilket riksdagen lämnade utan erinran (jämför kungl. kungörelsen den 12 september 1913 n:o 287).

De sakkunnige framhöllo emellertid, att genomförandet av 1913 års reform mött åtskilliga svårigheter. Bland annat hade det visat sig, att skolråden i lappmarksförsamlingarna icke förmått fullgöra sina uppgifter beträffande nomadskolorna, varjämte frånvaron av enhetlig ledning för nomadskolväsendet jämväl vällat betydande olägenheter för undervisningen. De sakkunnige ansågo det därför för nomadundervisningens lyckliga organiserande nödvändigt,

att ledningen av detsamma inom hela riket lades i händerna på en enda person, som åt nomadskolväsendet kunde helt ägna sin tid och sina krafter och jämväl kunde övertaga de uppgifter i detta hänseende, som dittills ålegat vederbörande skolråd och statens folkskolinspektörer. I anslutning här till föreslogo de sakkunnige inrättandet av en befattning för detta ändamål, vars innehavare borde benämnas nomadskolinspektör.

En annan svårighet funno de sakkunnige ligga däri, att för nomadskolan fullt lämpliga lärare ej stått att erhålla i tillräckligt antal. En orsak härtill vore att söka i lärarlönerna, vilka icke kunde anses tillräckliga. Det hade tidigare ansetts självfallet, att en lappkateket (motsvarande en vandrande nomadlärare) skulle avlönas åtskilligt högre än en vanlig småskollärare, detta på grund av den jämförelsevis svårskötta undervisningen samt de försakelser och besvärigheter, som lappkateketen under sin tjänstgöringstid måste underkasta sig. Då dessa svårskötta befattningar därjämte givetvis borde besättas med särskilt dugliga lärare, måste avlöningsförhållandena med nödvändighet göras lockande. De sakkunnige framställde för den skull särskilt förslag i detta avseende.

Den förefintliga bristen på lärare för nomadskolorna kunde dock enligt de sakkunniges mening icke avhjälpas enbart genom höjning av lärarlönerna. Med tanke på de säregna förhållanden, under vilka lapparna leva, måste nämligen av en nomadlärare fordras, förutom att han ägde nödig utbildning för lärarverksamheten, att han också ägde möjlighet och kraft att år efter år följa lapparna på deras flyttningar. En sådan förmåga torde i allmänhet icke besittas av annan än den, som från barndomen uppfostrats i nomadlivet. Den väg, som borde beträdas, syntes därför vara den, att man bland nomadfolket uppsökte lämpliga personer och sedan sörjde för, att dessa erhöles den för nomadskolverksamheten nödiga utbildningen. De sakkunnige föreslogo sålunda, att en för ändamålet lämpad utbildningskurs snarast måtte komma till stånd, fördelad på två olika tidsperioder, med praktisk tjänstgöring under ferierna.

Ett spörsmål av största vikt med hänsyn till det mål, som med den nya anordningen åsyftades, vore slutligen enligt de sakkunnige frågan om barnens härbergerande och bispisning under vistelsen vid fast nomadskola. Även en kortare tids åtnjutande av de bofastas bostadsförhållanden kunde för lappbarnens lämpande till nomadlivet vara otjänligt, och det syntes därför angeläget att undvika, att barnen inackorderades i allmogehem och dylikt. I stället borde barnen även under skolgången få möjlighet att leva på lappskt vis, vilket kunde ske därigenom, att kåtabostäder och kåtahushåll anordnades vid de fasta nomadskolorna. Förslag härom framställdes också av de sakkunnige.

De sakkunniges synpunkter vunno i allt väsentligt Kungl. Maj:ts bifall och den 23 september 1916 utfärdades nya författningar rörande nomadundervisningen i anknytning till de sakkunniges förslag. Genom den ena av dessa (nr 463), avseende ändrad lydelse av vissa delar av reglementet för lappmarks ecklesiastikverk den 31 januari 1896, upphävdes kungl. kungörelsen i samma ämne den 12 september 1913 (nr 287). Genom den andra (nr 464) fastställdes instruktion för nomadskolinspektören.

Genom kungl. kungörelsen den 31 januari 1919 (nr 78) ha §§ 22 och 43 av reglementet för lappmarks ecklesiastikverk, innefattande bestämmelser rörande nomadlärarnas avlöningsförmåner, erhållit ändrad lydelse, i det lönerna i samband med den allmänna löneregleringen för folk- och småskollärare fastställts till nuvarande belopp. Genom kungl. kungörelsen den 26 september 1921 (nr 584) har vidare § 46 av samma reglemente undergått en mindre förändring med avseende på bestämmelserna om fastställelse av vissa formulär. Slutligen har genom kungl. kungörelsen den 2 mars 1923 (nr 28) samma § 46 om arbetats beträffande bestämmelserna angående avlämnande av statistiska uppgifter för nomadskolorna. De lappskolväsendet angående delarna av regle-

mentet för lappmarks ecklesiastikverk hava härmed erhållit sin nuvarande gestaltning. I det följande betecknas dessa stadganden för korthetens skull med benämningen *nomadskolreglementet*.

Ifrågavarande kungörelser hava utfärdats i administrativ ordning. Redogörelse för 1916 års reform lämnades till 1919 års riksdag i samband med av Kungl. Maj:t äskad höjning av förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, från dess dåvarande belopp 100,000 kronor till 205,000 kronor. I riksdagens skrivelse med anledning härav anfördes följande:

»På sätt i statsrådsprotokollet erinras, framhöll 1913 års riksdag, att den då beslutade organisationen av nomadskolväsendet borde betraktas endast som ett försök och icke som en under alla omständigheter slutgiltig lösning av frågan. Att igångsätta detta försök visade sig emellertid kräva längre tid än som från början beräknades, och enligt departementschefens mening bör det påbörjade försöket fortgå ännu någon tid framåt.

Riksdagen, som saknat möjlighet att bedöma hittillsvarande resultat av omförmälda försök, vill allenast erinra därom, att fråga väckts om en revision av de för nomadskolväsendet nu gällande bestämmelser, men att tiden härför ännu ej ansetts vara inne. Riksdagen har emellertid ansett sig böra höja det på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, från dess nuvarande belopp, 100,000 kronor, med 105,000 kronor till 205,000 kronor.»

Huvudlinjerna i lappkommitténs förslag.

De av 1915 års sakkunnige framlagda, här ovan i korthet återgivna synpunkterna på ordnandet av nomadskolväsendet hava mötts av en tidvis synnerligen starkt framträdande kritik. Även kommittén, som gjort hithörande frågor till föremål för en ingående undersökning, finner sig beträffande åtskilliga punkter icke kunna dela nämnda sakkunniges uppfattning.

Kommittén håller sålunda före, att det ligger en viss överdrift i åsikten, att lappbarnens vistande under en del av året vid och i skola, särskilt fast skola, i och för sig skulle kunna vara ägnat att undergräva deras intresse för renskötseln och lapparnas liv. En nomadundervisning, rätt bedriven och med erforderlig betoning av barnens blivande levnadskall, torde nog, även om den försiggår under längre tid och under förhållanden, som likna de bofastas, kunna främja såväl kärlek till som praktisk insikt i nomadlivet. Vid ordnandet av nomadskolundervisningen måste under alla omständigheter det på sina håll bland lappallmogen framträdande kravet på ökad bildning samt jämställdhet i kunskaper och färdigheter med den svenska befolkningen enligt kommitténs uppfattning av statsmakterna vederbörligen beaktas. Författningarna böra därför hava ett sådant innehåll, att de äro ägnade att tillmötesgå de inom ett nomadskolområde framträdande strävandena efter ökade bildningsmöjligheter för det uppväxande släktet.

Nu gällande bestämmelser äro i allmänhet avfattade utan hänsyn till de ytterst växlande förhållandena inom de stora delar av Sverige, där lappbefolkningen söker sin utkomst. Varje ingående studium ger vid handen, att nomadundervisningen ej lämpligen kan ordnas på samma sätt exempelvis för de i Jämtland boende lapparna, vilka sedan mycket lång tid tillbaka kommit i intim beröring med den svenska befolkningens levnadssätt och åskådning, som för de i de nordligaste delarna av Lappland boende nomaderna, vilkas beröring med den svenska kulturen varit jämförelsevis ringa. Medan de sydligare lapparna på grund av inflytelser från sin omgivning framburit önskemål om en med svenska förhållanden likartad eller i varje fall fullt jämförlig under-

visning för sina barn, har den nordligare lappbefolkningen hitintills ställt sig ganska främmande gent emot dylika strävanden. Mellan dessa bågge ytterligheter finnes ett stort antal skiftningar. Lapparnas levnadssätt är mycket olika på olika trakter, varav följer, att önskemålen beträffande barnens inkvartering, skollokalernas anordning, undervisningstidens längd och dylikt äro i motsvarande grad växlande. Det synes kommittén rimligt, att i alla de fall, då sådant utan olägenhet för undervisningen kan ske, en viss hänsyn av statsmakterna tages till målsmännens uttalade önskemål beträffande barnen. Beaktas bör härvid bland annat, att folkundervisningen i det övriga Sverige är uppbyggd på den kommunala självstyrelseprincipens grund, och att där varje skoloråd i viss utsträckning representerar föräldraintresset.

Erfarenheten ådagalade, att undervisningen för lapparnas barn blev lidande, så länge skoloråden skulle handhava även undervisningsväsendet för nomaderna. Ett stort framsteg gjordes, då en särskild nomadskolinspektörsbefattning inrättades, och staten även i övrigt helt övertog nomadundervisningen. Kommittén, som anser det oundgängligen nödvändigt, att denna anordning allt fortfarande bibehålles, finner emellertid önskligt, att rum beredes även för föräldrarna inom denna kategori av svenska medborgare att på lämpligt sätt få sina särskilda önskemål tillgodosedda vid skolornas ordnande. Med hänsyn härtill har kommittén dels låtit i en särskild stadga sammanföra alla de bestämmelser, som böra gälla för nomadundervisningen, dels ock bemödat sig om att giva dessa bestämmelser en så smidig avfattning, att det blir möjligt för vederbörande myndighet att taga lämplig hänsyn till på olika orter framträdande uppfattningar. Kommittén är övertygad därom, att, därest ledningen av nomadundervisningen äger tillbörlig insikt i och förståelse för denna undervisnings säregna beskaffenhet, några för undervisningen menliga följder av en sådan tänjbarhet icke behöva befaras. Tvärtom hyser kommittén en livlig förhoppning därom, att de möjligheter, som öppnas för skolornas anpassning efter olika naturförhållanden, växlande levnadssätt, skilda andliga behov med mera, endast äro ägnade att befrämja såväl uppskattningen av skolan som ock kärleken till lapparnas urgamla näringsfång.

I följande avdelningar beröras närmare de olika förslag om ändringar i nu gällande bestämmelser, som kommittén med hänsyn till det anförda ansett sig böra framlägga.

Undervisningstidens längd.

Enligt för närvarande gällande bestämmelser, intagna i § 35 av nomadskolreglementet, omfattar den årliga lärotiden vid fast nomadskola tre månader, men kan, där sådant med hänsyn till lapparnas flyttningar finnes lämpligt, efter vederbörande domkapitels beprövande utsträckas intill fyra och en halv månader. För den fasta nomadskolan gäller således i regel en lärotid, som är avsevärt kortare än den, som är rådande i de halvtidsläsande, vanliga folkskolorna. Bestämmelsen går tillbaka på 1913 års nomadskolreglemente och har tillkommit i syfte, att undervisningstiden skulle sammanfalla med lapparnas vintervistelse i skogslandet, och skolan sålunda pågå under en del av året, då ett visst stillestånd vore rådande i renskötselarbetet och barnens frånvaro från lappvistena vore av förhållandevis ringa betydelse (se Kungl. Maj:ts proposition nr 97 till 1913 års riksdag, sid. 16).

Mot ifrågavarande bestämmelse ha från lappskt håll rests åtskilliga invändningar. Sålunda har på svenska lapparnas landsmöte i Östersund år 1918 i ett därvid hållet föredrag uttalats önskemålet, att varje barn borde få gå minst 4 år i den fasta nomadskolan och erhålla en årlig undervisning av $34\frac{1}{2}$ eller 35 veckor. Vidare har lappmannen J. N. Rensberg med flera lappar från

Jämtlands län i skrivelse till Kungl. Maj:t av december 1919 framhållit, att de finna undervisningstiden vid nomadskolorna så kort och »sönderplöttrad», att de frukta, att deras barn icke under skoltiden skola hinna med att inhämta de kunskaper, en nomad i våra dagar oundgängligen behöver dels för att vara i stånd att sköta sin näring så rationellt som möjligt, dels för att kunna »moraliskt bestå» mitt bland ett kulturfolk. Liknande synpunkter hava även framkommit på åtskilliga av de möten med lappallmogen, som anordnats av lappkommittén i Västerbottens och Jämtlands län ävensom i Arjeplogs socken av Norrbottens län. Å andra sidan har vid en del möten, särskilt i Norrbottens län, uttalats belåtenhet med den nuvarande anordningen, och det har till och med på sina håll framkommit bestämda uttalanden emot en förlängning av gällande lästid i nomadskolorna.

De mot varandra stående uttalanden, som av lapparna gjorts i denna fråga, bottna ytterst i de vitt skilda förhållanden, under vilka lapparna framleva sitt liv i olika delar av vårt land. Där lapparna kommit i närmare beröring med svensk kultur, såsom fallet är i de sydligare lapptrakterna, äro de sociala strävandena livligare, medan å de håll, där lapparna leva mera isolerade, det kulturella intresset icke är så stort. Kommittén anser, att i de fall, där ett bildningssträvande med styrka framträder, detta bör i möjligaste mån tillmötesgå genom beredande av längre undervisningstid. Å andra sidan lär det enligt kommitténs mening icke kunna ifrågasättas, att å de trakter, där lappbefolkningen icke uttalar sig därför, så att säga tvångsvis införa en väsentligt längre undervisningstid än den nuvarande. Med stor sannolikhet skulle en dylik åtgärd medföra, att det intresse, varmed lapparna även på sådana håll numera omfatta nomadskolan, skulle förbytas i motvilja och likgiltighet. De fördelar, som kunde vinnas genom en i sådan ordning utökad skolgång, skulle förvisso ej motsvara kostnaderna. Emellertid lär man enligt kommitténs uppfattning kunna förvänta, att bildningsintresset också bland de nordligare boende lapparna skall växa sig starkare och även för deras vidkommande medföra krav på en utökad skolundervisning.

Kommitténs förslag (se § 12) innebär, att en viss minimitid stadgas för den årliga undervisningen i den fasta nomadskolan eller, såsom kommittén benämner den, *byskolan*, vilken minimitid icke i något fall får underskridas. I den mån framställning därom göres av nomadbefolkningen i de olika skoldistrikten, är emellertid möjlighet lämnad öppen att erhålla en längre undervisningstid, upp till 8 månader eller $34\frac{4}{7}$ veckor för år, motsvarande den normala undervisningstiden vid heltidsläsande skolor. Till åstadkommande av största möjliga enhetlighet vid behandlingen av hithörande frågor har kommittén ansett lämpligt, att det närmare avgörandet lägges i domkapitlets hand.

En viktig uppgift för kommittén, åt vilken den ägnat ingående uppmärksamhet, har varit fastställandet av den minimitid för undervisningen, som ovan omtalats. Som en ledande synpunkt har därvid framstått angelägenheten av, att lapparna ej skulle komma att befinna sig på en lägre bildningsståndpunkt än den kringboende befolkningen, och att man på den utbildningstid, som tillmätts nomadskolorna, skulle kunna erhålla ett motsvarande kunskapsmått. Håller man fast vid denna utgångspunkt, måste den för närvarande stadgade minsta undervisningstiden av 3 månader betraktas som väl kort. Kommittén har därför föreslagit, att minimitiden skall fastställas till 4 månader eller $17\frac{2}{7}$ veckor, motsvarande den årliga undervisningstiden i halvtidsläsande skolor. En undersökning, som i sammanhang härmed verkställts, har givit vid handen, att någon väsentlig olägenhet genom denna förändring ej torde behöva uppstå för lapparnas renskötsel, i det att den föreslagna minimitiden låter anpassa sig till den på grundvalen av lapparnas vandringar byggda skol-

anordningen och i allmänhet icke medför några särskilda svårigheter för lapparna att föra barnen till och från internatskolorna.

Såsom framgår av 1913 års proposition till riksdagen, var en av de grundläggande principerna för den samma år beslutade nomadskolreformen, att den årliga lärotiden i den fasta nomadskolan borde vara tämligen kort (3, högst 4 1/2 månader), enär man i annat fall kunde befaras, att skolan skulle bidra att avvänja lappbarnen från nomadlivet. Med utgångspunkt från en dylik uppfattning kunde givetvis den förlängning av den årliga undervisningstiden, som möjliggöres av det ovan anförda förslaget, väntas komma att menligt inverka på lappungdomens lust för sitt fäderneärvda yrke. Kommittén kan dock ej tillmäta dessa farhågor någon avgörande betydelse. Enligt vad kommittén inhämtat hava under de senaste åren åtgärder vidtagits för en betoning av undervisningen i nomadskolorna i lappsk riktning. Kommittén anser sig i detta sammanhang böra uttala angelägenheten av, att även i framtiden uppmärksamheten hålles fäst såväl på att lärarna må bliva fullt vuxna sin särskilda uppgift att fostra de unga till kärlek för nomadlivet som ock på att skolorna erhålla en fullt tillräcklig, för ändamålet avpassad skolmaterieell. Härigenom vinnes, att undervisningen, samtidigt som den är allmänbildande, även tillgodoser praktiska uppgifter med hänsyn till de särskilda krav, som ställas på lappbarnen i deras blivande verksamhet. Det är kommitténs förhoppning, att dessa anstalter skola motverka de befarade skadliga följderna. Även om i något fall förväntningarna icke skulle infrias, anser emellertid kommittén, att man svårigen kan motsätta sig de önskemål om ökad skolbildning, som från vissa håll bland lapparna förspors.

Med avseende på den vandrande nomadskolan, i kommitténs förslag benämnd *visteskolan*, är i nu gällande författning varken maximitid eller minimi-tid för den årliga undervisningen fastställd. Undervisningstiden begränsas uppåt allenast av de vandrande nomadlärarnas tjänstgöringstid, vilken är 28 veckor för år. Som kommittén hemställt om en förlängning av samtliga nomadlärarens tjänstgöringstid intill 34 4/7 veckor för år (se sid. 39), har det ansetts, att de tider, som föreslagits för den fasta nomadskolan, lämpligen kunna lända till efterrättelse även beträffande visteskolan.

Nomadlärarnas kompetens, avlöningsförmåner och tjänstgöringstid.

Jämlikt gällande bestämmelser fordras för att kunna antagas till vandrande nomadlärare:

att äga den lämplighet för lärarkallet, som omförmäles i folkskolestadgan § 18 punkt a); samt

att hava genomgått något under offentlig kontroll stående småskolseminarium eller ock för utbildning av vandrande nomadlärare anordnad kurs; dock att, där person med dylik kompetens icke finnes att tillgå, såsom vandrande nomadlärare må kunna för viss tid anställas person, som av domkapitlet efter nomadskolinspektörens hörande prövas innehava för befattningen erforderliga insikter och undervisningsförmåga (se § 19 av nomadskolreglementet).

För att kunna anställas som bofast nomadlärare fordras:

att hava avlagt examen vid något av statens folk- eller småskolseminarier, äga den lämplighet för lärarkallet som omförmäles i folkskolestadgan § 18 punkt a), samt i övrigt besitta de egenskaper, som erfordras hos lärare i sådan skola; ankommande det på vederbörande domkapitel att pröva, i vilket fall insikt i lappska eller finska språket eller bådadera är erforderlig (se § 41 av nomadskolreglementet).

Av ifrågavarande bestämmelser framgår bland annat, att genomgåendet av sådan särskild utbildningskurs, varom talas i §§ 25—31 av nomadskolregle-

mentet, är tillräckligt för vinnande av kompetens till vandrande nomadlärarbefattning. Mot denna bestämmelse har, särskilt på svenska lapparnas landsmöte år 1918, riktats en stark kritik, i det man ansett, att utbildningstiden vid kursen, sammanlagt 13 månader, vore alltför kort för att eleverna skulle bli kompetenta att fullgöra sin uppgift. Detta ansågs vara så mycket mer betänkligt, som undervisningen skedde på ett för lappbarnen främmande språk, svenskan, vilket enligt sakens natur ställde större krav på läraren än som är fallet i en skola för svenska barn. Såsom önskemål uttalades i avslutning här till, att de minsta kompetensfordringarna för en vandrande nomadlärare borde vara godkänt avgångsbetyg från statsseminarium, exempelvis det i Murjek eller i Haparanda.

Den kurs för utbildande av vandrande nomadlärare, varom ovan talas, har enligt kommitténs uppfattning fyllt en icke ringa uppgift, i det den möjliggjort utbildning av lärare för nomadskolan vid en tidpunkt, då fullt kompetenta sådana ej stodo att erhålla. Beträffande det kunskapsmått, kursdeltagarna inhämtat, synes detta i många fall hava fyllt rimliga anspråk. Det lär dock ej kunna förnekas, att i åtskilliga fall från kursen utgått lärare, som icke visat sig fullt vuxna sin uppgift. Med hänsyn härtill och i betraktande jämväl av de från lappska håll framförda yrkandena, har kommittén icke ansett sig kunna förorda, att genomgång av dylik utbildningskurs hädanefter skall medföra behörighet till nomadlärartjänst vid nyanställning av lärarkrafter. Som regel anser kommittén, att såsom kompetensfordran bör uppställas, att vederbörande skall hava avlagt små- eller folkskollärorexamen. För vinnande av en mjuk övergång har emellertid kommittén föreslagit, att nuvarande nomadlärare med i annan ordning vunnit kompetens även i fortsättningen må vara behörig att bekläda nomadlärartjänst. Enligt vad kommittén inhämtat, torde ett sådant medgivande kunna ur undervisningens synpunkt godtagas. Dock bör en dylik lärare icke annat än i undantagsfall ifrågakomma som lärare vid byskola.

För det fall, att brist på nomadlärare skulle komma att uppstå, har kommittén föreslagit, att det skulle åligga skolöverstyrelsen att, efter framställning av nomadskolinspektören och sedan ytterligare inhämtats av vederbörande domkapitel, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de särskilda åtgärder, som kunde finnas erforderliga. Såsom exempel på dylika åtgärder vill kommittén anföra utdelandet av särskilda stipendier till framförallt lappska ungdomar och flickor, vilka anses lämpliga till nomadlärare, i och för genomgående av små- eller folkskoleseminarium. Även torde kunna ifrågasättas, att särskilda anslag lämnas till dylika aspiranter för beivrande av så kallade preparandkurser för inträde i seminarium med mera. Härvid bör tagas under övervägande, huruvida icke såsom villkor för erhållande av stipendier av detta slag bör fästas föreskriften, att vederbörande tillförbinder sig att viss tid tjänstgöra vid nomadskola. Det torde ej behöva befaras, att vidtagandet av dessa åtgärder skall medföra några större utgifter, enär på sin höjd två eller tre lärare för år erfordras för att fylla nomadskolväsendets behov. De i gällande nomadskolreglemente förefintliga, detaljerade bestämmelserna om anordnande av utbildningskurs för nomadlärare ha vid sådant förhållande icke upptagits i förslaget.

Till fullständiggande av vad hitintills gällt, har i föreliggande förslag (se § 17) särskilt framhåvts, att vid tillsättande av nomadlärartjänst hänsyn bör tagas till sökandes insikter i ämnet nomadkunskap. En grundläggande synpunkt i kommitténs förslag har varit, att nomadskolan skall i största möjliga utsträckning förskaffa lärjungarna en rätt uppfattning och kunskap om lapparnas sanna liv och näring samt villkoren därför. Kommittén lägger därför synnerlig vikt vid, att de blivande nomadlärarna skola vara i möjligaste mån kompetenta att meddela undervisning härutinnan, och har ägnat ingående uppmärksamhet

åt att utfinna det verksammaste medlet att bibringa dem denna förmåga. En utväg, som härvid mycket diskuterats, har varit att vid småskolseminariet i Murjek, som sedan gammalt varit sätet för utbildningen av lappska lärare, och där särskild undervisning i lappska språket lämnats, införa undervisning i ämnet nomadkunskap för blivande nomadlärare. Ävenså har uttalats önskvärdheten av, att vid samtliga småskolseminarier i lapptrakterna en något mera ingående undervisning kunde lämnas rörande lapparnas liv och förhållanden, exempelvis i samband med historie- och geografiundervisningen. För den händelse dylika åtgärder ur andra synpunkter låta sig förverkligas, finner kommittén tanken tilltalande. Ett annat alternativ, som synes kunna bliva av betydande värde i detta sammanhang, är anordnandet av särskilda kurser i nomadkunskap, med praktiska övningar förlagda till något lappviste, vilka kurser lämpligen borde stå under ledning av nomadskolinspektören och under närmare överinseende av skolöverstyrelsen och vederbörande domkapitel. Tänkbart är även, att en sökande till nomadlärarbefattning på egen hand kan hava inhämtat erforderliga kunskaper i ämnet, och bör en sådan då lämpligen genom särskilt förhör inför nomadskolinspektören prövas härutinnan. Utformningen av förslagens § 17 är gjord med dessa synpunkter som underlag.

En nödvändig följd av de höjda fordringarna på nomadlärarnas kompetens synes vara, att deras löneförmåner göras fullt jämförliga med övriga lärares. Som regel gäller för närvarande, att nomadlärare, vilken avlagt småskolläraryxamen, uppbär en lön, som med 300 kronor överstiger den lägsta lagstadgade småskollärlönen (således för närvarande 1,500, respektive 1,700 kronor i stället för 1,200, respektive 1,400 kronor för år), något som motiverats med de undantagsförhållanden, under vilka nomadundervisningen pågår, samt svårigheten att erhålla lärare till nomadskolorna. Dock har till vandrande nomadlärare icke utgått ersättning för bostad och vedbrand, vilken enligt gällande bestämmelser tillkommer småskollärare, ett förhållande, som i hög grad minskat förmånen av den nämnda högre avlöningen. Beträffande åter nomadlärare, som avlagt folkskolläraryxamen, har till honom ej utgått högre kontant avlöning än folkskollärares lagstadgade minimilön jämte naturaförmåner, vilket i sin mån medverkat till att avhålla lärare med dylik examen från att söka sig till nomadskolorna.

Kommittén har erhållit ett livligt intryck av de synnerligen stora svårigheter och uppoffringar, som följa med en nomadlärare kall. Under den tid, han har att undervisa i visteskolorna uppe i fjällen, ofta belägna åtskilliga mil från närmaste gård, måste han helt undvara det egna hemmets bekvämlighet. Han får under flera månader framleva sitt liv i en lappkåta, hänvisad till de primitiva möjligheter till vila och trevnad, den erbjuder, och utsatt för verkningarna av fjällens hårda väderleksförhållanden. Under färderna till och från skolorna över öde fjällvidder har han ofta att övervada strida fjällbäckar, något som särskilt under vårflodstiden ej sällan utsätter honom för direkt livsfara. Flackandet mellan vitt skilda skolstationer försvårar dessutom i sin mån möjligheten för nomadläraren att bilda egen familj.

I betraktande härav och med hänsyn jämväl till den redan tidigare framträdande svårigheten att anskaffa dugliga nomadlärare, har kommittén ansett det vara synnerligen angeläget, att nomadlärarnas lönefråga erhåller en tillfredsställande lösning. Efter prövning av hithörande omständigheter har kommittén kommit till den uppfattningen, att nomadlärarlönen icke kan sättas lägre än att den med 300 kronor för år överstiger den lön, som i motsvarande lönegrad tillkommer lärare i lappmarksförsamling med svensktalande befolkning, med vilken nomadläraren i behörighetshänseende är att likställa (se förslagens § 23). Behovet av en lön av denna storlek framstår särskilt vid jämförelse med sådana församlingar, där kommunala fyllnadsbidrag lämnas utöver

den lagstadgade minimilönen för lärare vid små- eller folkskolor, något som är fallet i Jukkasjärvi och Gällivare socknar, i vilka en stor del av nomadskolorna är förlagd.

I det nu gällande reglementet göres en bestämd skillnad mellan vandrande nomadlärare, vilka, såsom man från början tänkt sig, skolat undervisa utslutande i vandrande nomadskola och bofasta nomadlärare, vilka undervisa dels i fast nomadskola dels också i vandrande nomadskola. Kommittén kan för sin del icke anse, att denna skillnad lämpligen bör upprätthållas. Såsom förhållandena utvecklats, har det nämligen visat sig, att de vandrande nomadlärarna ej sällan måst tagas i anspråk även för den fasta nomadskolan, varvid således tjänstgöringen för de bägge kategorierna i stort sett sammanfallit. Kommittén har fördenskull föreslagit, att endast ett slags lärarbefattningar skall förefinnas inom nomadskolan, vilkas innehavare alla benämnas *nomadlärare*. Däremot skulle lönerna avpassas efter den behörighetsgrad för anställning i vanlig folkskola, som vederbörande vunnit. I överensstämmelse med denna uppfattning har kommittén föreslagit, att det särskilda lönetillskott av 10 kronor för varje läsvecka, som jämlikt § 43 mom. 1 i gällande nomadskolreglemente nu tillkommer bofast nomadlärare, vilken tjänstgör som vandrande nomadlärare, hädanefter skall bortfalla.

En fråga, som särskilt på lappska håll varit föremål för diskussion, är önskemålet om anställande av lärare med folkskollärarkompetens vid de fasta nomadskolorna. Kommittén vill som sin uppfattning i detta ämne framhålla, att anställandet av lärare med högre examensmeriter synes vara av underordnad vikt i jämförelse med kravet, att man i varje fall skall erhålla personer, som äro fullt skickade att uppfylla de särskilda fordringar, som måste ställas på en nomadlärare. Man lär icke kunna påräkna att annat än i rena undantagsfall till nomadskolorna erhålla folkskollärare med goda examensbetyg. Detta förhållande understryker yttermera kommitténs uppfattning, att nomadskolan i längden är mera betjänt av en i kallet särskilt duglig lärare med småskollärarexamen än av en måhända jämförelsevis mindre duglig lärare med folkskollärarexamen. Därest emellertid av en eller annan anledning någon lämplig folkskollärare skulle önska att söka sig till nomadskolan, bör givetvis en sådan möjlighet stå honom öppen. Kommittén har just för att medverka härtill föreslagit, att även nomadlärare med folkskollärarkompetens skall erhålla det ovannämnda lönetillägget av 300 kronor för år utöver den stadgade minimiavlöningen för folkskollärare.

Kommittén anser sig slutligen ej böra underlåta att vidröra även en annan omständighet i samband med denna fråga. Särskilt de senare årens erfarenhet har givit vid handen, att åtskilliga lärare och lärarinnor av lappska stam äro synnerligen lämpliga och intresserade just för nomadlärarkallet. De äro från barndomen vana vid den omgivning, till vilken nomadskolornas verksamhet är förlagd, och känna det ofta som en inre uppgift att få undervisa bland sitt eget folk. I samtliga de fall, om vilka kommittén äger kännedom, besitta dessa lärare endast kompetens som småskollärare, och man torde, bland annat av ekonomiska skäl, kunna utgå ifrån, att högre examen i allmänhet ej kommer att avläggas av blivande lärare av denna kategori. Kommittén finner det synnerligen lyckligt, att tack vare nomadskolorna en möjlighet finnes för begåvade lappska ynglingar och flickor att på det teoretiska området göra en vägande insats, sig själva och den lappska stammen till gagn. Ej minst med hänsyn härtill har kommittén stannat vid sitt ovan anförda förslag.

Såsom villkor för åtnjutande av här nämnda löneförmåner har kommittén ansett sig böra föreslå en väsentligt utsträckt tjänstgöringstid, vilken för övrigt oberoende härav delvis nödvändiggöres av kommitténs förslag om en något

utökad lästid för nomadbarnen. Enligt nu gällande bestämmelser är vandrande nomadlärare skyldig att årligen tjänstgöra högst 168 och lägst 156 läsdagar, motsvarande 28 respektive 26 veckor (se § 20 mom. 2 av nomadskolreglementet), medan bofast nomadlärare skall tjänstgöra 36 veckor eller, då han tjänstgör jämväl som vandrande nomadlärare, 31 veckor årligen (se § 42 mom. 2 av nomadskolreglementet). Då samtliga bofasta nomadlärare för närvarande hava kombinerad tjänstgöring, är 31 veckor den faktiska tjänstgöringstiden. Det framgår härav, att särskilt de vandrande nomadlärarna hava väsentligt kortare tjänstgöringstid än små- och folkskollärarna, vilket förhållande går tillbaka på ett stadgande i § 27 av 1896 års reglemente för lappmarks ecklesiastikverk. För den händelse den av kommittén föreslagna löne regleringen för nomadlärare blir genomförd, synes näppeligen längre kunna ifrågasättas att medgiva dem kortare tjänstgöringstid än andra lärare. Förslag har därför framställts, att nomadlärare skall vara skyldig att årligen tjänstgöra lika lång tid som lärare i folk- och småskola eller $34\frac{1}{4}$ veckor (se förslagens § 21).

Med hänsyn såväl till de vanskliga och oberäkneliga förhållanden, under vilka nomadundervisningen pågår, som ock till den olika lästid, som jämlikt kommitténs förslag skulle förekomma inom olika nomadskolor, torde det emellertid ej kunna undvikas, att den sålunda stadgade tjänstgöringstiden ej alltid kan i full utsträckning utnyttjas. Kommittén har därför ansett lämpligt föreslå, att nomadskolinspektören, då synnerliga skäl föreligga, må medgiva förkortning av lärarnas tjänstgöringstid. Å andra sidan anser kommittén givetvis, att alla åtgärder böra vidtagas för att uttaga den föreskrivna arbetsprestationen. För den händelse tjänstgöringstiden icke på normalt sätt skulle utfyllas, har kommittén därför föreslagit, att nomadlärarna skola vara skyldiga att mottaga andra skolpliktiga barn än nomadbarn till undervisning, att meddela förberedande undervisning åt lappar för inträde i seminarium med mera (se förslagens § 21). Genom denna anordning ävensom de praktiska åtgärder, som av nomadskolinspektören vidtagas, torde den föreskrivna undervisningstiden i allmänhet kunna bli nöjaktigt utfylld.

Nomadbarnens inkvartering vid skolan.

Enligt gällande bestämmelser (se nomadskolreglementet § 37) skola skolbarnen under den tid, de bevista fast nomadskola, så vitt ske kan, bo och förplägas i kåtor, som för ändamålet skola vara uppförda på lappmarks ecklesiastikverks bekostnad. Hushåll i sådan kåta skall på föranstaltande av nomadskolinspektören anordnas antingen medelst anställande av lämplig hushållerska, som mot visst arvode ombesörjer hushållet för lappmarks ecklesiastikverks räkning, eller genom upplåtande av kåta till lämplig person, hos vilken barnen inackorderas.

I överensstämmelse med dessa föreskrifter ha vid vissa skolor i de nordligaste delarna av Lappland inrättats kåtahushåll. Det har emellertid icke varit lätt att erhålla en kåtatyp, fullt passande för de ifrågavarande hushållen. Tydligen måste man ännu en tid pröva sig fram. Den kåtaform, som för närvarande användes, avviker väsentligt från den av lapparna ursprungligen begagnade så kallade tältkåtan och ansluter sig i stället till de »gammer», som särskilt lapparna i Torne lappmark samt vissa delar av Jämtland använda. Typen utgör sålunda ej en kåta i den mening, vari detta ord tagits i av kommittén uppgjorda förslag till lagar om fjällrenskötsel och om skogsrenskötsel.

Stadgandet om, att skolbarnen skola bo och förplägas i kåta, väckte på sin tid stark opposition från lapparnas sida. Ett uttryck härför är den resolution,

som fattades på svenska lapparnas landsmöte år 1918, i vilken uttalades såsom av behovet påkallat, »att de fasta nomadskolorna förvandlas till ordentliga barnhem, där nomadbarnen få bo i riktiga bostäder». Gent emot hushållskåtorna har bland annat anförts att desamma, med den konstruktion man avsåge att giva dem, skulle bliva allt annat än hygieniska, i det »stekande järnspisvärme och instängd luft» skulle komma att råda i desamma, varigenom barnen lätt skulle kunna taga skada till hälsan. Även på de av kommittén anordnade mötena med lapparna hava uttalanden gjorts gentemot hushållskåtorna.

Med anledning av anmärkningen om vissa av järnspisen härflytande olägenheter vill kommittén meddela, att i de flesta kåtor numera jämte järnspisen införts öppen spis och att i de fall, där så ännu icke skett, en dylik ändring med det snaraste skall vidtagas.

Såsom i det föregående anförts, äro hushållskåtor för närvarande uppförda endast i de nordligare lapptrakterna, nämligen vid de fasta nomadskolorna i Karesuando, Lannavaara, Jukkasjärvi, Killingi och Vajkijaur inom respektive Karesuando, Jukkasjärvi, Gällivare och Jokkmokks socknar. Från och med Arjeplogs socken och söderut bo barnen under vistelsen vid de fasta nomadskolorna i vanliga hus. De äldsta på statens bekostnad uppförda hushållskåtorna finnas i Jukkasjärvi kyrkoby. Då dessa kåtor först kommo till, väckte de hos lapparna mycket motstånd, och talrika föräldrar satte ej sina barn i desamma, utan inackorderade dem under skoltiden hos bönder i byn. År efter år hava emellertid allt flera barn insatts i dessa kåtor, och för närvarande äro så gott som alla därstädes inkvarterade. Från övriga håll är erfarenheten ännu helt kort, men även där förefalla såväl barnen som föräldrarna i allmänhet att finna sig till rätta med kåtorna.

Emellertid är att märka, att de nu uppförda kåtorna i allmänhet äro belägna på mera avsides liggande platser, där lappinslaget är förhållandevis starkt, och man torde därför icke äga rätt att draga alltför vittgående slutsatser av de erfarenheter, som hittills vunnits.

Kommittén har rörande inkvarteringsfrågan kommit till den uppfattningen, att de nuvarande bestämmelserna böra erhålla en smidigare avfattning. Då erfarenheten synes giva vid handen, att i de nordligaste lappsocknarna den från början framträdande motviljan mot hushållskåtorna alltmera avtagit, lära de där lämpligen kunna bibehållas, i allt fall så länge de nu förefintliga kåtorna äro användbara, detta icke minst av ekonomiska skäl, enär det visat sig, att i stort sett dylika anordningar ställa sig billigare än inkvartering i vanliga hus. Beträffande de sydligare trakterna åter, där inkvartering i hus mera allmänt begäres, synes man skäligen böra tillmötesgå denna önskan. Kommittén har i enlighet med denna uppfattning föreslagit en sådan formulering av hithörande bestämmelser, att det blir möjligt för vederbörande myndighet att i varje särskilt fall, sedan föräldrarnas önskemål inhämtats, besluta efter föreliggande omständigheter.

Kommittén vill slutligen anmärka, att konstruktionen och inredningen av hushållskåtorna, där sådana anses böra förekomma, givetvis böra så mycket som möjligt anpassas efter goda lappska förebilder.

De skäl, som på sin tid voro avgörande för beslutet om hushållskåtoras tillkomst, grundade sig, som förut framhållits, på uppfattningen, att även en kortare tids åtnjutande av de bofastas bostadsförhållanden kunde för lappbarnens lämpande till nomadlivet vara otjänligt, varför barnen även under skolgången borde få möjlighet att leva på lappskt vis. Utan att ingå i närmare prövning av denna uppfattnings riktighet kan kommittén icke underlåta att framhålla betydelsen av, att nomadbarnen under skoltiden uppfostras till en rätt uppfattning av de säregna bostadsförhållanden, som åtfölja nomadlivet.

Särskilt angeläget är, att lappbarnen såväl praktiskt som teoretiskt bibringas förståelse för de alltför ofta förbisedda hygieniska krav, vilka böra iakttagas av den, som måste framleva sitt liv i en bostad av lappkåtans art.

Enligt kommitténs mening är förvärvandet av en åtminstone nödtorftig insikt i kåtalivets hygien av den vikt, att särskilda åtgärder till möjliggörande härav böra vidtagas. Erfarenheten har givit vid handen, att på platser, där barnen varit inackorderade i vanliga hus, men där skolkåta varit uppförd, ehuru kåtahuushåll ej förekommit, barnen dock med stor förkärlek samlat sig i och omkring kåtan vid sina lekar och till och med tagit sin bostad i densamma. Dels på grund härav, dels ock för erhållande av lämplig åskådningsmateriell vid undervisningen anser kommittén önskvärt, att vid varje byskola finnes en kåta, försedd med nödig utrustning. Såsom särskilt lämpligt vill kommittén framhålla, att denna kåta utgöres av en tältkåta, enär den nära förtrogenheten med en dylik torde kunna bliva av betydande praktiskt värde för barnens kommande liv som nomader, och densamma i hygieniskt avseende torde erbjuda vissa fördelar. Då tältkåtor äro tämligen billiga att anskaffa, medför detta icke någon större utgift för statsverket.

Beträffande de vandrande nomadskolorna, motsvarande kommitténs visteskolor, hava icke några viktigare anmärkningar framställts, vadan nya bestämmelser med avseende på inkvarteringen vid dessa icke ansetts erforderliga.

Kurser och föreläsningar för lappallmogen.

Med avseende på den svenska befolkningen har staten vidtagit ett flertal åtgärder till främjande av fortsatt utbildning efter genomgåendet av folkskolans lärokurs. Flera olika slag av skolor för sådant ändamål hava inrättats. Genom icke oväsentliga anslag till föreläsningar, biblioteksverksamhet och så vidare understödjer staten jämväl det fria bildningsarbetet. Hitintills hava för lapparna några motsvarande åtgärder icke vidtagits.

Det lär emellertid icke kunna förnekas, att även för lapparna behov förefinnes att utveckla och förkovra redan inhämtade kunskaper och färdigheter. Kommittén har sökt att på ett sätt, som icke skulle för statsverket medföra någon nämnvärd ytterligare utgift, åstadkomma ökade bildningsmöjligheter, särskilt för den från nomadskolan avgångna ungdomen, men även för äldre personer, som därav kunna vara intresserade. I sådant hänseende har föreslagits, att nomadskolinspektören i samband med sina inspektionsbesök företrädesvis själv skulle hålla kortare kurser eller föreläsningar i nomadkunskap och allmän medborgarkunskap. Det är kommitténs förhoppning, att härigenom icke blott praktiskt och ideellt gagnande kunskaper skola kunna meddelas lapparna, utan även en kulturell förströelse skänkas dem, något som ingalunda torde sakna sin betydelse.

Ekonomiska förhållanden.

Till bestridande av kostnaderna för nomadskolväsendet har sedan gammalt under åttonde huvudtiteln varit upptaget ett särskilt förslagsanslag, numera benämnt lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål. Förslagsanslagets storlek var år 1921 185,000 kronor, och totalutgifterna uppgingo samma år till 194,181 kronor 34 öre.

I det föregående ha framställts vissa förslag av sådan natur, att de komma att i viss mån inverka på kostnaderna för nomadskolväsendet. Hit hör i främsta rummet förslaget om ändrade grunder för nomadlärarnas avlöning. Medan lönerna till de nomadlärare, som avlagt småskollärarexamen, nu utgå med 1,500 kronor (för manlig lärare 1,700 kronor) för år, skulle de enligt

förslaget komma att uppgå till 1,600 kronor (för manlig lärare 1,800 kronor) för år (= småskollärlönen å 1,200, respektive 1,400 kronor + lappmarkstillägget å 100 kronor + nomadlärartillägget å 300 kronor). Desslikes skulle till lärare med folkskollärarexamen, vilka nu icke åtnjuta något särskilt lönetillägg, utgå dylikt med 300 kronor utöver den för folkskollärare i lappmarksförsamling med svensktalande befolkning stadgade minimiavlöningen. Då för närvarande i staten för lappmarks ecklesiastikverk äro upptagna 18 vandrande nomadlärare, skulle detta innebära en ökning av de årliga utgifterna med 1,800 kronor, vartill bör läggas lönetillägg för en folkskollärare å 500 kronor (= lappmarkstillägget å 200 kronor + nomadlärartillägget å 300 kronor) eller tillsammans 2,300 kronor. Härtill skulle ytterligare komma ersättning för husrum och vedbrand till vandrande nomadlärare, vilka nu ej erhålla dylik. Med uppskattning av kostnaderna härför till 300 kronor för år och lärare skulle detta motsvara en merutgift av 5,400 kronor för år. Allt som allt skulle således enligt förslaget ökningen av utgifterna uppgå till 7,700 kronor. Å andra sidan innebär kommitténs förslag, att det särskilda tillägget av 10 kronor för läsvecka, som tillkommer bofast nomadlärare, då han tjänstgör i visteskola, icke längre skall utgå. Detta medför, enligt vad de senare årens erfarenhet ger vid handen, en besparing i utgifterna av omkring 1,500 kronor för år. Den beräkneliga merutgiften i följd av föreliggande förslag skulle således inskränka sig till 6,200 kronor.

Som i det föregående nämnts, har genom kommitténs förslag öppnats möjlighet till förlängd undervisningstid i byskolorna. I den mån myndigheterna efter framställning av befolkningen besluta sådan förlängning, kommer en viss ökning av utgifterna för nomadskolväsendet att inträffa. Denna ökning kan givetvis endast ske så småningom. En verkställd beräkning har givit vid handen, att ett fullständigt genomförande av utsträckt lästid i de sydligaste skolorna endast skulle medföra anställning av sex nya lärarkrafter, varför kostnaderna ej skulle bli alltför betungande. Kommittén hyser emellertid, med tanke jämväl på de ökade utgifter för skolbarnens inackordering, som därav skulle följa, den uppfattningen, att en dylik utveckling under de närmaste åren på grund av rådande svåra ekonomiska förhållanden icke lämpligen kan ifrågasättas. För övrigt innebära de utsikter till en bättre rekrytering av nomadlärarkåren, vilka kunna väntas inträda som följd av de ökade löneförmåner, samt de möjligheter till smärre utökningar av undervisningstiden, som följa av lärarnas längre tjänstgöringsskyldighet, i och för sig en avsevärd förbättring av lapparnas undervisningsväsende. Någon ökning av anslaget som följd av bestämmelserna i den föreslagna nomadskolstadgans § 12 har kommittén sålunda icke för det närvarande ansett erforderlig.

Även med avseende på en i det föregående icke behandlad fråga har kommittén framställt ett förslag, som medför vissa ekonomiska konsekvenser. Det har nämligen av skäl, som i specialmotiveringen närmare angivas, ansetts lämpligt, att s. k. tillsyningsmän (jämför nomadskolreglementets § 39) tillsättas icke blott vid byskolorna, där de redan nu finnas, utan även vid visteskolorna. Då ett visst arvode bör utgå till de nya tillsyningsmännen, förslagsvis dock ej mer än i genomsnitt 25 kronor för år, innebär förverkligandet av detta förslag en utgift för ecklesiastikverket. Som emellertid enligt kommitténs mening det arvode å högst 150 kronor för år, som nu utgår till en var av tillsyningsmännen vid byskolorna, skäligen bör kunna sänkas till 100 kronor för år, varigenom ett belopp av omkring 600 kronor inbesparas, behöver något nytt anslag för ändamålet icke ifrågakomma. Den beräknade utgiften för de nya tillsyningsmännen skulle nämligen i det närmaste motsvara det inbesparade beloppet.

För den föreläsningsverksamhet, som enligt kommitténs förslag skulle utövas

av nomadskolinspektören, erfordras givetvis en viss utrustning. Utgifterna härför, vilka huvudsakligen ha karaktären av engångskostnader, torde dock bliva så obetydliga, att någon särskild ökning av anslaget icke för deras skull blir behöfvig.

Förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, uppgår för närvarande till 185,000 kronor. Emellertid torde under de närmaste åren vissa icke oväsentliga besparingar i utgifterna kunna göras, varjämte är att framhålla, att åtskilliga betydande engångskostnader för uppförande av hushållskåtor, inköp av undervisningsmateriell med mera under de senaste åren påvilat anslaget. Trots den ökning i utgifterna av omkring 6,000 kronor, som det framlagda förslaget medför, är kommittén av den uppfattningen, att någon höjning av förslagsanslaget ej är behöfvig. Tvärtom torde det kunna framhållas såsom sannolikt, att anslaget från och med budgetåret 1924—1925 skall kunna sänkas med 10,000 kronor till 175,000 kronor.

Med avseende på de nämnda beräkningarna är dock att märka, att kommittén icke kalkylerat med några utgifter till skolbyggnader, för vilka behov föreligger vare sig kommitténs förslag genomföres eller den nuvarande ordningen bibehålles. Kommittén anser nämligen, att med tillgodoseendet av kraven härpå bör anstå, till dess det statsfinansiella läget blivit gynnsammare.

Särskild stadga för nomadundervisningen.

Det nu gällande så kallade nomadskolreglementet av den 23 september 1916 är i svensk författningssamling (N:o 463 år 1916) offentliggjort som en särskild avdelning av reglementet för lappmarks ecklesiastikverk den 31 januari 1896 (N:o 3 år 1896). Detta reglemente innehåller i sina första paragrafer (§§ 2—14) stadganden rörande de kyrkliga förhållandena inom vissa närmare angivna församlingar i Norrbottens och Västerbottens lappmarker samt Jämtlands län, vilka i detta sammanhang äro helt ovidkommande. I sin senare del (§§ 15—54) innehåller det de stadganden angående folkundervisningen i samma trakter, vilka i sin nuvarande form utgöra nomadskolreglementet. En sista avdelning (§§ 55—60) innehåller vissa för kyrko- och skolväsende gemensamma administrativa bestämmelser med mera.

Nomadskolreglementet av år 1916 liksom dess föregångare av år 1913 bygger med avseende på sin uppställning av paragraferna i väsentlig mån på reglementet av år 1896. Denna uppställning avviker emellertid i hög grad från den, som kommit till användning i gällande stadga den 26 september 1921 angående den allmänna folkundervisningen i riket, något som, särskilt vid ett jämförande studium av författningarna, förorsakar åtskilliga olägenheter. Då nomadskolväsendet är ett med det allmänna folkskolväsendet sidoordnat och i de huvudsakliga dragen fullt överensstämmande institut, samt det tidigare förefintligen nära sambandet mellan de kyrkliga inrättningarna och folkbildningsanstalterna inom lapptrakterna numera upphört, har det synts kommittén önskligt, att nomadskolreglementet bringas i största möjliga överensstämmelse med folkskolstadgan och i det hela gives en mera fristående ställning, än det nu innehar. Kommittén har fördens skull förslagsvis helt utbrutit stadgandena angående folkundervisningen ur reglementet för lappmarks ecklesiastikverk och givit dessa karaktären av en särskild »stadga för nomadundervisningen i riket», avsedd att vara en självständig författning. Inom denna har vidare innehållet ordnats i närmaste överensstämmelse med uppställningen i folkskolstadgan, i det samma eller liknande kapitelindelning kommit till användning, och paragraferna i görlig mån erhållit samma ordningsföljd. För avvägande av nödig fullständighet ha dessutom vissa paragrafer ur folkskolstadgan i så gott som oförändrad form intagits i förslaget till nomadskolstadga.

En konsekvens av den vidtagna anordningen, i händelse densamma varder vederbörligen stadfast, torde vara, att de kyrkliga stadgandena ävensom de gemensamma bestämmelserna i reglementet för lappmarks ecklesiastikverk av år 1896 bliva föremål för omredigering och i någon mån omarbetning.

Specialmotivering till förslaget till stadga för nomadundervisningen i riket.

§ 1.

Paragrafen motsvarar § 15 mom. 1 i gällande nomadskolreglemente och överensstämmer i allt väsentligt med detta. Emellertid har med avseende på bestämmelserna om, i vad mån andra lappska barn än nomadbarn må intagas i nomadskola, det tidigare uttrycket »barn av lappar, som övergått från nomadlivet till bofast levnadssätt» utbyts mot »barn av andra lappar». Med den förra formuleringen äro nämligen samtliga barn av renskötande skogslappar helt uteslutna från möjligheten att intagas i nomadskolan och således ställda i ett sämre läge än de icke renskötande lapparna, något som uppenbarligen icke överensstämmer med nomadskolväsendets allmänna syfte. Då därtill direkta önskemål framställts av vissa nomadiserande skogslappar i Vittangi församling, att deras barn måtte få intagas i nomadskolan, enär de annars icke kunde erhålla nöjaktig undervisning, har den vidtagna ändringen ansetts lämplig.

Då särskilt i de sydligare lapptrakterna här och där uppe i fjällen bo enstaka familjer av icke-lappska härkomst, för vilkas barn en ordnad skolgång i vanliga skolor ofta icke är möjlig på grund av de stora avstånden, har kommittén ansett lämpligt, att tillträdet till nomadskolorna icke fullständigt stänges för dylika barn. I paragrafen har därför som mom. 3 intagits ett stadgande i detta syfte.

För uppnående av full överensstämmelse med avseende på benämningarna har vidare uttrycket »flyttlapparna» utbyts mot »nomadlapparna», vilket ord följdriktigt användes i förslaget.

§ 2.

Paragrafen har sin motsvarighet i § 15 mom. 2 ävensom § 17 mom. 1 och mom. 2 (första meningens första sats) samt § 32 och § 33 (första mening) i gällande nomadskolreglemente.

I förslaget hava de nuvarande namnen »vandrande nomadskola» och »fast nomadskola» utbyts mot »visteskola», respektive »byskola». Skälet härtill är dels att uttrycket vandrande nomadskola i flera fall icke kan anses fullt träffande, i det vissa hithörande skolor icke flytta utan äro förlagda till en och samma plats, dels att förväxlingar av termen »vandrande skola» med uttrycket »flyttande skola» ofta ske, något som förorsakat åtskilligt missförstånd. Det har därför ansetts lämpligare att ansluta benämningarna till vederbörande skolors förläggningsorter, vilka i regel för den vandrande skolan äro lapparnas visten och för den fasta en vanlig by.

Bestämmelsen i § 33 av gällande nomadskolreglemente angående visst fall, då vandrande nomadskola icke kan inrättas, har såsom obehövligen utesluts i föreliggande förslag.

§ 3.

I gällande nomadskolreglemente saknas närmare bestämmelser angående formen för lärares anställning. Då åtskilliga olägenheter härigenom uppstått, ha i denna paragraf nödiga föreskrifter införts. De föreslagna reglerna överensstämma med den praxis, som under senare år utbildat sig vid tillsättandet av nomadlärartjänster.

Såsom av texten framgår, innebär förslaget, att nomadlärare skall anställas

antingen tillsvidare eller för viss tid, på sätt i gällande folkskolstadga § 24 är föreskrivet beträffande bland annat lärare vid mindre folkskola. Däremot har ordinarie anställning icke ansetts böra ifrågakomma. Visserligen lära, tack vare de senaste årens försök och erfarenheter, riktlinjerna för den lappska undervisningen hava i allt väsentligt blivit klarlagda, liksom även nomadskolväsendet numera torde hava vunnit den stadga, att dess av kommittén föreslagna organisation ej behöver betraktas endast såsom ett provisorium. Kommittén har emellertid med hänsyn till nomadskolans natur och de särskilda anspråk, densamma ställer på lärarna, detta oaktat icke ansett sig böra föreslå en fastare anställningsform. Det moment av otrygghet, som härigenom kommer att vidlåda anställningen som lärare vid nomadskolorna, torde emellertid i viss mån motvägas av den högre avlöning, som nomadlärarna enligt kommitténs förslag i det hela skulle komma att åtnjuta. Kommittén förutsätter, att i de fall, då det icke anses lämpligt, att en lärare kvarbliver till föreskriven pensionsålder, och han genom myndigheternas ingripande uppsäges från sin befattning, han tillförsäkras skälig pension eller beredes lämplig anställning vid annan skola. Redan nu gällande bestämmelser lämna i vissa fall möjlighet att giva avkortad pension åt en lärare, som blivit oförmögen att fylla sitt kall. Dessa bestämmelser lära, om så prövas erforderligt, kunna ytterligare utbyggas.

Även föreskrift angående bestämmandet av antalet nomadlärare har tidigare saknats. Dylik har här intagits som ett andra moment.

§ 4.

Denna paragraf motsvarar i sak § 16 i gällande reglemente. De i reglementet intagna bestämmelserna om tjänstetillsättning äro emellertid överflyttade till förslaget till instruktion för nomadskolinspektören § 11.

§§ 5—7.

I den nuvarande nomadskolförfattningen saknas bestämmelser angående lapptrakternas indelning i skoldistrikt samt rörande upprättandet av reglemente för nomadskolorna. Behovet av skoldistrikt och reglementen har emellertid visat sig så stort, att sådana detta oaktat i praktiken kommit till stånd. För reglerandet av dessa frågor ha bestämmelser införts i förevarande paragrafer, i huvudsak överensstämmande med dem, som finnas intagna i folkskolstadgans § 6 och § 10.

Till en mindre del har § 6 sin motsvarighet i § 17 mom. 2 (näst sista meningen), § 34 mom. 3 (första meningen) och § 35 mom. 2 i gällande nomadskolreglemente.

§ 8.

Denna paragraf har sin motsvarighet i § 17 mom. 2 (första meningens andra sats och andra meningen) samt § 34 mom. 1 och 2 i gällande nomadskolreglemente. Bestämmelserna äro omarbetade för erhållande av närmare överensstämmelse med folkskolstadgans § 12.

I stället för det förutvarande stadgandet, att i nomadskolans högsta klass skall genomgås, »det viktigaste av de föreskrifter, som angå lapparnas renskötsel» har föreslagits ordalydelsen, att undervisning i ämnet »nomadkunskap» skall förekomma i byskolan. Uttrycket avser att i så motto innebära en utvidgning av läroområdet, att ämnet innefattar dels de ifrågavarande föreskrifterna angående renskötseln, dels en redogörelse för lapparnas utbredning, renskötselns former och betydelse och så vidare, avsedd att hos barnen väcka till liv kärlek och intresse för lapparnas urgamla huvudnäring. Av nomadskolinspektören har uppgjorts läroplan i ämnet, vilken under senaste året med framgång kommit till användning.

§ 9.

Denna paragraf motsvarar § 13 i folkskolstadgan, varvid emellertid den däri skolråden tillkommande rätten beträffande bestämmandet av läroböcker med mera lagts i skolöverstyrelsens hand. Kommittén förutsätter, att nomadskolinspektören, vilken enligt förslaget till instruktion har att uppgöra förslag rörande erforderlig ny materiell, vid prövning av frågan härom medgives en viss rörelsefrihet.

§ 10.

Denna paragraf är avfattad efter förebild av § 11 i folkskolstadgan.

§ 11.

Denna paragraf har sin motsvarighet i § 17 mom. 2 (sista meningen) och § 34 mom. 3 (sista meningen) i gällande nomadskolreglemente. Den är omarbetad för ernående av överensstämmelse med § 14 mom. 1, 5 och 6 i folkskolstadgan.

§ 12.

Denna paragrafs mom. 1 och mom. 2 motsvara § 35 mom. 1 i gällande nomadskolreglemente. Bestämmelserna ha tillkommit i enlighet med vad i den allmänna motiveringen anförts.

Föreskriften i mom. 3 ansluter sig till den i samtliga nomadskolor tillämpade praxis.

§ 13.

Denna paragraf motsvarar § 20 mom. 3 i gällande nomadskolreglemente och är avfattad i anslutning till bestämmelserna i § 15 av folkskolstadgan.

§ 14.

Denna paragraf är avfattad i anslutning till föreskrifterna i § 15 av folkskolstadgan.

§ 15.

Denna paragraf motsvarar §§ 19 och 41 i gällande nomadskolreglemente. Bestämmelserna äro avfattade i enlighet med vad tidigare i den allmänna motiveringen anförts och ha utarbetats med ledning av § 18 i folkskolstadgan.

§ 16.

Denna paragraf motsvarar § 19 b) (sista meningen) ävensom delvis § 20 mom. 5 av gällande nomadskolreglemente.

§ 17.

Denna paragraf, vars innehåll delvis behandlats i den allmänna motiveringen, motsvarar §§ 18 och 40 ävensom delvis § 20 mom. 5 och § 21 mom. 3 i gällande nomadskolreglemente. Paragrafens mom. 2 är införd i anslutning till § 24 mom. 4 och 5 i folkskolstadgan.

§ 18.

De här intagna bestämmelserna saknas i nu gällande nomadskolreglemente. De äro avfattade i överensstämmelse med § 29 mom. 1, 2, 3, 5 och 6 i folkskolstadgan.

§ 19.

Denna paragraf motsvarar § 21 mom. 1 i gällande nomadskolreglemente.

§ 20.

Denna paragraf motsvarar § 21 mom. 2 i gällande nomadskolreglemente ävensom § 32 mom. 2 av folkskolstadgan.

§ 21.

Denna paragraf motsvarar § 20 mom. 1 och 2 samt § 42 mom. 1 och 2 i nomadskolreglementet. Den är avfattad i enlighet med de grunder, som i den allmänna motiveringen anförts.

Till erhållande av största möjliga garanti för att nomadlärarens tjänstgöringstid skall tillfullo komma att utnyttjas, har området för hans tjänsteplikt förslagsvis utvidgats till att omfatta bland annat även skyldighet att undervisa vid fortbildningskurs för nomadlärare, att tjänstgöra som föreståndare för skolhushåll, ävensom att, efter framställning av skolråd, till undervisning mota andra skolpliktiga barn än nomadskolans. Kommittén har därvid särskilt haft i åtanke sådana barn, som bo avlägset från skola. Å andra sidan har, med hänsyn till oberäkneligheten och växlingarna i nomadlivet, nomadskolinspektören lämnats rätt att, då så oundgängligen påkallas, medgiva förkortning i tjänstgöringstiden.

§ 22.

Denna paragraf motsvaras i sitt 1 mom. av § 20 mom. 4 i gällande nomadskolreglemente. Dess 2 mom. har intagits, enär erfarenheten visat, att betydande svårigheter förefinnas att utan medverkan av tjänstinnehavaren anskaffa lämplig vikarie.

§ 23.

Denna paragraf motsvarar § 22 mom. 1 (första meningen) och mom. 2 samt § 43 mom. 1 och 2 i gällande nomadskolreglemente. Den är avfattad i enlighet med vad i den allmänna motiveringen anförts.

§ 24.

Denna paragraf motsvarar § 20 mom. 6 och 7 ävensom § 22 mom. 1 (sista meningen) och § 43 mom. 3 i gällande nomadskolreglemente. Bestämmelserna äro i huvudsak desamma, som nu gälla.

§ 25.

Bestämmelser i detta avseende saknas i nomadskolreglementet. Paragrafen är avfattad i överensstämmelse med stadgandena i § 7 mom. 1 och 2 i gällande avlöningsreglemente för lärare vid folk- och småskolor.

§ 26.

Denna paragraf motsvarar § 23 mom. 1 och 2 i gällande nomadskolreglemente. En avvikelse har så tillvida gjorts från de nuvarande bestämmelserna, att av praktiska skäl föreslagits, att även vikariatsarvode utan undantag skall tillställas läraren kvartalsvis på bestämda tider.

§ 27.

Denna paragraf motsvarar § 22 mom. 3 i nomadskolreglementet. Dock har den enligt denna paragraf utgående högsta reseersättningen ansetts kunna sänkas från nu i staten upptagna 200 kronor till 150 kronor för år. Då uttrycket »flyttningar mellan skolstationer» i flera fall icke är fullt träffande, har det utbyttts mot »resor i tjänsten».

Bestämmelser om gottgörelse till vikarier för resekostnad saknas i gällande nomadskolreglemente. Då emellertid i § 8 mom. 2 (andra stycket) i avlönings-

reglementet för lärare vid folk- och småskola dylik ersättning är föreskriven, har kommittén ansett, att en motsvarande bestämmelse bör intagas i nomadskolstadgan.

§ 28.

Denna paragraf motsvarar § 24 och § 44 mom. 2 i gällande nomadskolreglemente och är avfattad med hänsyn till reglementet för statens anstalt för pensionering av folkskollärare med flera av år 1919. Då något bärande skäl för, att de nomadlärarna tillkommande särskilda lönetilläggen skola inräknas i avlöningen vid beräkning av pensionsunderlaget, icke förefinnes, har undantag härför gjorts. Kommittén har däremot bibehållit den förutvarande bestämmelsen, att avgifterna för nomadlärarnas egen pensionering bekostas av lappmarks ecklesiastikverk, vilken bestämmelse motiverats av, att nomadlärarna icke anställas som ordinarie.

§ 29.

Denna paragraf motsvarar §§ 25—31 i gällande nomadskolreglemente och är avfattad i överensstämmelse med i den allmänna motiveringen angivna grunder. Med hänsyn till vikten av att vidmakthålla och förkovra nomadlärarnas kunskaper har paragrafen så formulerats, att åtgärder jämväl i sådant syfte skola kunna vidtagas.

§ 30.

Denna paragrafs 1 mom. motsvarar gällande nomadskolreglementes § 15 mom. 3, från vilket det emellertid i ett avseende avviker. Enligt gällande bestämmelser inträder skolplikt för barn av nomadlapparna först från och med det år, då barnen fylla åtta år, medan andra barns skolålder börjar från och med det kalenderår, under vilket de fylla sju år. Orsaken till, att tiden för skolålderns begynnande bland nomadbarnen satts senare än för andra barn, har varit den uppfattningen, att de förstnämnda skulle vara mindre tidigt utvecklade. Då enligt kommitténs erfarenhet detta knappast kan sägas vara förhållandet, har man ansett den nuvarande undantagsbestämmelsen för nomadbarnen böra utgå. Från synpunkten av renskötselns behov av arbetskraft lär det dessutom vara angeläget, att ungdomen vid så tidiga år som möjligt erhåller avgångsbetyg från skolan.

Paragrafens övriga moment hava sin motsvarighet i folkskolstadgans § 35 mom. 2 och 3. Bestämmelsen, att lärjunge ej skall anses skolpliktig längre än till och med det kalenderår, under vilket han fyller 16 år, har tillkommit med hänsyn till renskötsel.

§ 31.

Denna paragraf motsvarar § 45 mom. 1 i gällande nomadskolreglemente. I enlighet med förslaget i § 30, att nomadbarns skolplikt skall begynna med det kalenderår, under vilket barnet fyller sju år, har emellertid åldersgränserna för de barn, som skola upptagas å skolrådsordförandens förteckning, satts till 6—13 år i stället för tidigare 7—13 år.

§ 32.

Bestämmelserna äro avfattade i anknytning till föreskrifterna i § 42 mom. 1 av gällande folkskolstadga. Då syftet med intagning i nomadskolorna av barn av andra lappar än nomadlappar är, att även dessa genom erhållande av en sammanhängande kunskap om nomadlivet skola intresseras för renskötselyrket, bör enligt kommitténs uppfattning samma fordringar med avseende på skolgången ställas på sådana barn som på egentliga nomadbarn. Beträffande barn av andra än lappar, rörande vilka detta syfte icke föreligger, blir förhållandet

ett annat. Paragrafens 2 och 3 mom. hava avfattats med utgående från dessa synpunkter.

§ 33.

Bestämmelserna i denna paragraf äro hämtade från folkskolstadgans § 42 mom. 2—4. Bestämmelsen i mom. 3 angående andligt undermåliga barn återgår på stadgandet i § 48 mom. 2 av folkskolstadgan (jämför även förslagets § 38 mom. 3).

§ 34.

Bestämmelserna i denna paragraf äro i huvudsak avfattade i anslutning till innehållet i § 43 av folkskolstadgan.

§ 35.

Bestämmelsen är hämtad från folkskolstadgans § 44 mom. 1.

§ 36.

Denna paragrafs 1 och 2 mom. hava sin motsvarighet i § 17 mom. 3 (de två första meningarna) samt § 36 mom. 1 och 2 i gällande nomadskolreglemente. Enligt gällande regler skall barn, som icke under den normala tiden av tre år inhämtat visteskolans lärokurs, ytterligare ett år undervisas i sådan skola. Då erfarenheten givit vid handen, att en ytterligare undervisning ej sällan är behöfvig, har paragrafen omredigerats för uppnående av större frihet i nämnda avseende. Liknande förhållanden gälla med avseende på bestämmelserna för byskolan.

I paragrafen har som 3 mom. intagits bestämmelsen i § 45 mom. 1 folkskolstadgan.

Slutligen har, för möjliggörande av förkovran av enskilda efterblivna lärjungar och i anknytning till bestämmelserna i förslagets § 21 mom. 3, i paragrafens 4 mom. intagits bestämmelse, att skolpliktigt barn, utöver den normala undervisningen, skall vara skyldigt underkasta sig den särskilda undervisning, som i vederbörlig ordning föreskrives. Härunder höra även sådana fall, som avses i § 17 mom. 5 i gällande nomadskolreglemente, vars formulering man emellertid av hänsyn till renskötselns behov av arbetskraft ej ansett lämpligt bibehålla.

§ 37.

Denna paragraf motsvarar § 17 mom. 3 (sista meningen av första stycket) och § 36 mom. 3 i gällande nomadskolreglemente, varjämte som ledning för betygssättningen intagits hänvisning till § 47 mom. 1 (andra stycket) av folkskolstadgan.

§ 38.

Bestämmelserna i denna paragrafs 1 och 2 mom. äro avfattade i anslutning till § 46 och § 47 mom. 1 (första stycket), i folkskolstadgan.

Paragrafens 3 mom. är hämtat från § 2 i gällande instruktion för nomadskolinspektören. Med hänsyn till, att enligt förslagets § 30 mom. 3 en högsta ålder av 16 år är bestämd, intill vilken lärjunge må kvarhållas i nomadskola, ha särskilda bestämmelser om befrielse från skolgång i anslutning till folkskolstadgans § 48 icke ansetts erforderliga (jämför även förslagets § 33 mom. 3).

§ 39.

Denna paragraf motsvarar § 47 i gällande nomadskolreglemente.

§ 40.

Denna paragraf motsvarar § 17 mom. 4 (förra delen) och § 37 (del av första stycket) i gällande nomadskolreglemente. Innehållet är avfattat i överens-

stämmelse med i den allmänna motiveringen angivna grunder. Med hänsyn till vunnen erfarenhet har bestämmelsen i mom. 1 så avfattats, att möjlighet till inrättande av hushåll i stället för anlåtande av inackordering förefinnes jämväl vid visteskola.

§ 41.

Denna paragraf motsvarar § 17 mom. 4 (senare delen) och § 37 (andra stycket) i gällande nomadskolreglemente. Med hänsyn till penningvärdets fall har det högsta belopp, som för inackorderingskostnad kan återkrävas hos föräldrarna, höjts från 50 öre till 1 krona för barn och dygn.

§ 42.

Denna paragraf motsvarar § 37 (del av första stycket) i gällande nomadskolreglemente. Mom. 2 är tillkommet i anslutning till bestämmelsen i § 38 mom. 2 (sista delen) av gällande nomadskolreglemente.

§ 43.

Denna paragraf motsvarar § 17 mom. 6 i gällande nomadskolreglemente. Då det ofta visat sig ogörligt att av de enskilda föräldrarna utfå deras prestanda med avseende på lokal, ved och lyse, har ansvaret härutinnan enligt förslaget överflyttats på vederbörande lappby. Redan nu praktiseras för övrigt i flera fall ett dylikt förfarande. Av motsvarande skäl ha bestämmelserna i mom. 2 om åtgärder vid fall av tredska tillkommit.

§ 44.

Denna paragraf har sin motsvarighet i § 38 i gällande nomadskolreglemente.

§ 45.

Denna paragraf motsvarar § 39 i gällande nomadskolreglemente. Som det för de vandrande nomadlärarinnorna ofta visat sig nära nog omöjligt att ensamma träffa överenskommelse med lapparna om anskaffande av lokal, ved och lyse, ombestyr transporter och dylikt för skolans räkning, har det ansetts nödvändigt, att paragrafen erhåller en sådan avfattning att, där särskilt behov föreligger, även vid en vandrande nomadskola tillsyningsman må kunna anställas.

Angående arvode till tillsyningsman hänvisas till vad i den allmänna motiveringen anförts.

§ 46.

Bestämmelserna i denna paragraf äro avfattade i anslutning till § 55 (sista meningen) av folkskolstadgan.

§ 47.

Denna paragraf motsvarar § 48 i nomadskolreglementet.

I överensstämmelse med gällande föreskrifter ha barnen i nomadskolan hitintills kostnadsfritt erhållit alla erforderliga böcker och övrig skolmateriell. Till undvikande av slarv och oaktsamhet har emellertid nu föreslagits, att endast ett exemplar av i skolan använda böcker hädanefter skall lämnas gratis till varje barn. Uppstår behov av ytterligare exemplar, skulle dessa få bekostas av barnens föräldrar. Förbrukningsmateriell skulle däremot av barnen fritt få åtnjutas efter beräknad medelförbrukning.

Paragrafens mom. 4 har införts i anknytning till folkskolstadgans § 29 mom 4.

§ 48.

Bestämmelserna i denna paragraf ha tillkommit i enlighet med vad i den allmänna motiveringen anförts rörande fortsatt utbildning.

§ 49.

Denna paragraf motsvarar § 49 och § 57 mom. 2 i gällande nomadskolreglemente.

§§ 50—51.

Dessa paragrafer motsvara § 52, respektive § 53 i gällande nomadskolreglemente.

§ 52.

Denna paragraf motsvarar § 50 i gällande nomadskolreglemente.

§ 53.

Bestämmelserna i denna paragraf ha avfattats i anslutning till § 63 av folkskolstadgan.

§ 54.

Denna paragraf motsvarar § 46 i gällande nomadskolreglemente, från vilken den dock i några mindre avseenden avviker. På grund av vunnen erfarenhet om behovet, har sålunda den skyldighet att avgiva årlig berättelse över verksamheten, som nu avser endast vandrande nomadlärare, utsträcks att gälla samtliga nomadlärare. Dessutom har, till möjliggörande av mera ingående kontroll av undervisningen, förslagits bestämmelse om, att ett exemplar av skolornas dagböcker årligen skall överlämnas till nomadskolinspektören. De förutvarande detaljerade bestämmelserna om redovisningsår för de statistiska uppgifterna, från vilka efter samråd med skolöverstyrelsens statistiska avdelning betydande avvikelser under de senaste åren ägt rum, ha i det nya förslaget uteslutits. Däremot har, såsom av erfarenheten påkallad, införts bestämmelse om förvaring av det tredje exemplaret av de statistiska uppgifterna i skolans arkiv.

§ 55.

Denna paragraf motsvarar § 51 i gällande nomadskolreglemente.

§ 56.

Denna paragraf motsvarar § 54 i gällande nomadskolreglemente, från vilken den dock väsentligt avviker. Då det av praktiska skäl är önskligt, att den enda numera återstående lappfolkskolan ombildas till byskola, har nämligen föreskrift härutinnan intagits i förslaget. Samtidigt ha emellertid avfattats bestämmelser, avsedda att trygga den nuvarande innehavaren av lappfolkskol-lärartjänsten vid hans hittillsvarande löneförmåner och tjänstgöringsskyldighet, på sätt nu är stadgat. Som följd härav har den nuvarande paragrafens 3 mom. helt uteslutits.

Enär någon lappfolkskollärare, som är berättigad att uppbära ersättning för inackorderade barn, numera icke finnes, ha bestämmelserna i paragrafens 2 mom. likaledes kunnat utgå.

Specialmotivering till förslaget till instruktion för nomadskolinspektören.

§ 1.

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med motsvarande paragraf i nu gällande instruktion för nomadskolinspektören. Ett par smärre, redaktionella förändringar ha vidtagits, betingade bland annat av det nya förslaget till stadga angående nomadundervisningen i riket.

§ 2.

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med motsvarande paragraf i gällande instruktion.

I mom. 1 ha infogats bestämmelser rörande utnyttjandet av lärarnas undervisningsskyldighet och utsträckningen av barnens undervisningstid, sistnämnda stadgande hämtat från § 45 mom. 2 av gällande nomadskolreglemente. Vidare har föreskrift om inspektörens skyldighet att öva tillsyn över inackorderingslokalerna vid nomadskolan intagits i paragrafen. Slutligen har i samma moment bestämmelsen om tillsyn rörande barns avgång från nomadskola borttagits, enär sådan finnes intagen i § 38 mom. 3 av föreliggande förslag till stadga angående nomadundervisningen i riket.

Mom. 2 har tillkommit med anledning av lydelsen av § 9 i förslaget om nomadundervisningen och har sin motsvarighet i första momentets sista stycke av nu gällande instruktion.

Mom. 3 motsvarar mom. 2 i nuvarande instruktion.

§§ 3—10.

Dessa paragrafer äro i allt väsentligt lika med motsvarande paragrafer i nu gällande instruktion.

I § 8 har tidpunkten för berättelsens avgivande framflyttats till överensstämmelse med den i § 54 mom. 3 av förslaget angående nomadundervisningen i riket angivna tidpunkt.

§ 11.

Paragrafens mom. 1 äger sin motsvarighet i § 16 av gällande nomadskolreglemente, vars bestämmelser rörande nomadskolinspektörens tjänstetillsättning ansetts lämpligen böra överflyttas till instruktionen. Med hänsyn till den inre fasthet, som nomadskolväsendet numera vunnit, har emellertid förslagits, att tjänsten skall kunna besättas med ordinarie innehavare, för vilken utfärdas konstitutiorial. Momentets ordalydelse är hämtad från § 26 i gällande instruktion för folkskolinspektörer. Av det anförda framgår, att kommittén anser tiden vara inne för en definitiv reglering av de med nomadskolinspektörstjänsten förenade löneförmånerna jämte de därmed sammanhängande frågorna om pension, semester med mera. Tillräcklig erfarenhet synes nämligen numera hava vunnits — tjänsten tillsattes första gången år 1917 — om nödvändigheten av befattningens framtida bibehållande för nomadskolväsendets utveckling i en sund riktning. Med avseende på de grunder, som böra gälla för den ifrågasatta löneregleringen, synas de bestämmelser, som gälla för statens folkskolinspektörer i detta hänseende, kunna i allt väsentligt stå som förebild. Kommittén vill emellertid ansluta sig till de synpunkter, som 1915 års sakkunnige framfört rörande nomadskolinspektörens lönefråga, och sålunda uttala, att nomadskolinspektörens lön bör, såsom redan nu är fallet, med skäligt belopp överstiga vad som i avlöning tillkommer ordinarie folkskolinspektör.

Mom. 2 motsvarar § 27 av gällande instruktion för folkskolinspektörer. Med tanke på de särskilda kvalifikationer beträffande fysisk spänstighet och förtrogenhet med lapparnas förhållanden, som fordras av innehavaren av nomadskolinspektörstjänsten, ha emellertid momentets bestämmelser avfattats så, att skolöverstyrelsen må kunna även utan föregående ledigförklarande av befattningen föreslå lämplig person till erhållande av densamma.

§§ 12—17.

Dessa paragrafer äga i allt väsentligt sin motsvarighet i §§ 28—33 av gällande instruktion för folkskolinspektörer, med vilka nomadskolinspektören bör i där berörda avseenden vara jämnställd, och detta även för det fall, att jämkningar i instruktionen för dessa längre fram komma att vidtagas. Bestämmelsernas intagande i instruktionen för nomadskolinspektören har av praktiska skäl ansetts önskligt och är delvis en följd av förslaget om löne reglering för nomadskolinspektören samt befattningens tillsättande medelst konstitutiorial.

Statens offentliga utredningar 1923

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Utredning rör. städernas domstolsväsen. [1923: 6]
Förslag till strafflag, allmänna delen, samt till lag ang. villkorlig frigivning. [1923: 9]
Betänkande och förslag rörande förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare m. m. [1923: 36]
Sammandrag av yttranden över stadsplanelagskommitténs samt bostadskommissionens betänkanden. [1923: 46]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Folkomröstningskommitténs utredningar. 3. Folkomröstningsinstitutet i den schweiziska demokratin. [1923: 10] 4. Folkomröstningsinstitutet i Nordamerikas förenta stater. [1923: 8] 5. Folkomröstningsinstitutet utanför Schweiz och Förenta staterna. [1923: 20]
Folkomröstningskommitténs betänkande ang. decisiv folkomröstning. [1923: 19]
Betänkande och förslag i fråga om kvinnors tillträde till stats tjänster. 3. Kvinns behörighet att innehåva prästerlig och annan kyrklig tjänst. [1923: 22]
Betänkande med förslag till lönerreglering för befattningshavare i domsagorna m. m. [1923: 27]
Kommunikationsverkens lönekommitté. 5. [1923: 47]

Kommunalförvaltning.

Kommunalförfattningssakkunnigas betänkande. 4. [1923: 18]
Efterskrift till Om röstsammanräkning vid kommunala val. [1923: 38]
Om röstsammanräkning vid kommunala val. Andra upplagan. [1923: 39]

Statens och kommunernas finansväsen.

Magistraternas befriande från ansvar för kronouppbörderna m. m. [1923: 1]
Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 18. Den svenska mekaniska verkstadsindustriens utveckling intill krigsutbrottet. [1923: 31] 19. Sveriges bryggeriindustri. [1923: 32] 20. Garveriindustriens produktionsförhållanden. [1923: 33] 21. Kvalitetsfrågan hos det svenska vetet. [1923: 34] 22. Tabeller ang. industriens utveckling. [1923: 37] 23. De svenska järn- och metallmanufakturindustriernas utveckling. [1923: 44] 24. Undersökning ang. jordegendomsvärdenas utveckling i Sverige och vissa främmande länder. [1923: 45]
Förslag till tullstadga. [1923: 43]

Politik.

Förslag till lag om lösdriivares behandling. [1923: 2]
Betänkande med förslag till förordning ang. tillverkning av brännvin m. m. [1923: 28]

Socialpolitik.

Den industriella demokratiens problem. 1. [1923: 29] 2. [1923: 30]

Hälsö- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

K. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 6. [1923: 24]
Förslag angående lapparnas renskötsel m. m. [1923: 51]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Spannmålsmarknadssakkunnigas betänkande. [1923: 3]
Betänkande ang. det eklelesiastika arrendeväsendet. [1923: 12]
Inventering av odlingsjord längs Inlandsbanan. [1923: 25]
Jordkommissionens betänkanden. 6. [1923: 40]
Lagerhus- och kylhuskommitténs betänkande. 2. [1923: 42]
Anvisningar rörande vissa åtgärder för ökad spannmålsbeläning. [1923: 48]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Statens ställning till järnvägarna i främmande länder. [1923: 7]
Utredning rörande Strömsholms kanal. [1923: 11]
Vägkommissionens betänkanden. 4. [1923: 13]
Förslag till avtal rör. Stockholms bangårdsfråga. [1923: 14]
Betänkande ang. Stockholms förortsbanefråga. [1923: 21]
Statens ställning till järnvägarna i Sverige. [1923: 49]
Redegörelse angående elektrisk Kraftöverföring fra Norge til Danmark. [1923: 50]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande med förslag till lag om församlingsstyrelse m. m. [1923: 4]
Skolkommisionens betänkande. 5. Organisatoriska och ekonomiska utredningar. [1923: 5] 6. Om rätt för elever, utexaminerade från statens högre lärarlinneseminarium, att vinna inträde vid universitet och där avlägga examen samt om folkskollärares fortbildning i vetenskapligt avseende. [1923: 41]
Förslag till ändringar i jordfästningslagen m. m. [1923: 23]
1921 års pensionskommitténs betänkande 2 ang. beredande av förbättrad pensionering från prästerskapets änke- och pupillkassa m. m. [1923: 26]
Samorganisation av riksdagsbiblioteket och den centrala statsförvaltningen i bok- och biblioteksavseende. [1923: 35]
Förslag till stadga angående nomadundervisningen m. m. [1923: 52]

Försvarsväsen.

Försvarsrevisionens betänkande. 3. Del 1. Inledande avdelning, lantförsvaret. [1923: 15] Del 2. Sjöförsvaret, sammanfattning av revisionens förslag, särskilda yttranden. [1923: 16] Del 3. Bilagor. [1923: 17]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.